

T.C.
BAŐBAKANLIK
KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

POLİTİKA DOKÜMANI
KADIN ve EĞİTİM

2008, ANKARA

Bu politika dokümanı, Türkiye’de kadınların eğitim alanındaki durumunu analiz etmektedir. Doküman, KSGM tarafından diğer 6 politika dokümanı ile birlikte hazırlanmıştır. Söz konusu politika dokümanları eğitim, ekonomi, yoksulluk, yetki ve karar alma, sağlık, medya ve çevre alanlarını kapsamaktadır. Bu yedi politika dokümanı, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013 için girdi olarak kullanılmıştır.

Yedi politika dokümanının tamamı şu bölümlerden oluşmaktadır: söz konusu alanda kadınların rollerinin önemini belirten giriş bölümü; ilgili alanda toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin geçmiş ve mevcut yasal çerçevenin özeti; ilgili ulusal ve yerel istatistikler temelinde erkeklere kıyasla kadınların mevcut durumunun kapsamlı analizi; toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşılmasının önündeki engellerin sıralanması; uygulanan politikaların genel özeti; 2008-2013 yılları arasında uygulanacak eylem hedef ve stratejilerinin listesi.

Politika dokümanlarının içeriği, ilgili paydaşlarla yapılan bilgi ve görüş alış veriş sonucunda ortaya çıkmıştır. Öncelikle ilgili paydaşları, bu paydaşların rol ve sorumluluklarını belirlemek ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013’te ele alınması gereken konuları değerlendirmek amacıyla Mart-Haziran 2007 arasında Haritalama Çalışması yapılmıştır. Bu çalışmanın ardından her bir alan için taslak politika dokümanları hazırlanmış ve bu dokümanlar çalışma gruplarında ilgili paydaşlarla tartışılmıştır. Ekim 2007’de gerçekleştirilen ilk çalışma grubu toplantısında katılımcılar, kadınların söz konusu alandaki mevcut durumu, mevcut hükümet politikaları ve kadınların durumunu iyileştirmek için gerçekleştirilen diğer faaliyetlerin genel bir özetini sunan taslak metne ilişkin görüşlerini dile getirme şansına sahip olmuştur. Şubat 2008’de gerçekleştirilen ikinci toplantıda aynı gruplar uygulanacak hedef ve stratejilerin ilk taslağını tartışmıştır. Dokümanlara son şekli verilirken katılımcıların yorumları dikkate alınmıştır.

Politika dokümanlarında sunulan gösterge ve istatistikler, toplumsal cinsiyet konusunda kaydedilen gelişmeyi izlemede referans noktası olarak kullanılacaktır. İlgili istatistikler iki yılda bir güncellenecek ve KSGM’nin web sitesinde (www.ksgm.gov.tr) yayımlanacaktır.

ISBN 978-975-19-4361-3

Eylül 2008 - Ankara

Grafik Tasarım: Erdener Esen - www.3etanitim.com

Baskı: Fersa Ofset - www.fersaofset.com

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	5
2. YASAL ÇERÇEVE.....	6
3. MEVCUT DURUM	7
4. ÖNCEKİ VE MEVCUT POLİTİKALAR, PROGRAMLAR, PROJELER	24
5. 60. HÜKÜMET PROGRAMI EYLEM PLANI	28
KAYNAKÇA	34

AB Eşleştirme Projesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi

4. Bileşen

POLİTİKA DOKÜMANI KADINLARIN EĞİTİME ERİŞİMİ

1. GİRİŞ

Bir ülkenin refah ve mutluluğu; o ülke insanların nitelikli ve sürekli bir eğitim almalarına bağlıdır. Kazanılan bilgi ve beceriler ülkenin gelişmesi açısından katma değer niteliğindedir. Bunun için, sosyo-ekonomik gelişmenin en önemli itici gücü toplumun eğitim düzeyi ve insan kaynaklarının niteliğidir. Eğitim düzeyini ileri noktalara taşıyan ülkeler her alanda bunun olumlu sonuçlarını görmüşlerdir. Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojileri çok yoğun olarak yaşanmaktadır. Bu da eğitim konusunu her zamankinden daha önemli bir hale getirmiştir.

Eğitim ve öğrenim alanında tüm dünyada yaşanan hızlı ilerleme ve gelişmelere rağmen, dünyanın pek çok bölgesinde kadınların eğitimi hala bir sorun teşkil etmektedir. Kadınlar ve kız çocukları eğitim fırsatlarından erkeklere oranla daha az yararlanmakta, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler devam etmektedir. Oysa kadınların ekonomik, sosyal kültürel ve siyasal yaşamdaki konumlarını güçlendirmek, hak, fırsat ve imkanlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamakla mümkün olacaktır.

Kadınların eğitime olan erişimlerinin iyileştirilmesi, sadece kadınların kendi gelişimine ve refahına katkı sağlamakla kalmayıp ülkenin ekonomik potansiyelini de arttıracaktır.

Ülkemizde Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitimin önemi anlaşılmış ve bu konuda büyük reformlar yapılmıştır. Ancak henüz okullulaşma oranında istenilen düzeye gelinemediği görülmektedir; kız çocuklarının eğitim hizmetlerinden tam olarak yararlanmasını engelleyen bazı sebepler bulunmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle kadın ve eğitim alanında ülkemizdeki yasal çerçeve ele alınacak, daha sonra mevcut yapı; eğitimin farklı kademelerindeki mevcut durum incelenecek, bu konuyla ilgili politikalar, programlar ve projelere değinildikten sonra, mevcut durumdan yola çıkarak eylem hedef ve stratejileri belirlenecektir.

2. YASAL ÇERÇEVE

Türkiye Çocuk Hakları Sözleşmesi (Türkiye tarafından 1990 yılında imzalanmıştır), Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW, Türkiye tarafından 1985'te imzalanmıştır) gibi onayladığı uluslararası sözleşmelerle eğitim hususunda politikalar geliştirmeyi, yasal düzenlemeler yapmayı ve bu yasaları uygulamaya geçirmeyi taahhüt etmiştir.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, eşit erişim ve eşit fırsat açısından en önemli uluslararası insan hakları belgelerinden biridir. "Eğitim Hakkı" başlığını taşıyan 10. madde taraf devletlere, eğitimde erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımı önleyen bütün uygun önlemleri alma yükümlülüğü getirmektedir. Söz konusu sözleşmenin 10. Maddesinde devletlerin aşağıda yer alan tedbirleri alacağı ifade edilmektedir.

- a. Meslek ve sanat rehberliği verilmesinde, kentsel alanlarda olduğu gibi kırsal alanlarda da eğitim kuruluşlarına girme ve bu kuruluşlardan diploma almada eşit şartların sağlanması; bu eşitlik okul öncesi eğitim ile genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde, ve her çeşit mesleki öğretimde sağlanır;
- b. Aynı öğretim programına katılmaları, aynı sınavlara girmeleri, nitelik bakımından aynı düzeydeki eğitimcilerden eğitim almaları, aynı nitelikteki bina ve eğitim araçlarına sahip olmaları sağlanır;
- c. Erkeklerin ve kadınların kalıplaşmış rolleriyle ilgili kavramların eğitimin her düzeyinden ve biçiminden tasfiye edilmesi için karma eğitim ve bu amaca ulaşılmasına yardımcı olacak diğer eğitim türleri teşvik edilir, ve özellikle okul kitapları ve ders programları gözden geçirilir ve bu öğretim metoduna göre uyarlanır;
- d. Burs ve diğer eğitim yardımlarından yararlanmada aynı imkanlar sağlanır;
- e. Erkekler ile kadınlar arasında var olan eğitim açığını mümkün olan en kısa sürede kapatmayı amaçlayan yetişkinler için programlar ile okuma yazma programları da dahil, sürekli eğitim programlarına katılmaları konusunda aynı imkanlar sağlanır;
- f. Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kızlar ve kadınlar için eğitim programları düzenlenir;
- g. Spora ve beden eğitimine faal olarak katılmalarını sağlamak için aynı imkanlar tanınır;
- h. Aile planlaması hakkında bilgi ve tavsiyeler dahil, aile sağlığını ve iyiliğini sağlayamaya yardımcı olacak özel bazı eşitsel bilgiler verilir.

"Çocuk Haklarına Dair Sözleşme" 1994 yılında 4058 sayılı yasa ile iç hukuk kurallarına dönüştürülmüştür. "Çocuk Hakları Sözleşmesi"nde taraf devletlerin çocukların eğitim hakkını kabul edecekleri ve bu hakkın "fırsat eşitliği" temeli üzerinde gerçekleştirilmesi için aşağıda yer alan önlemleri alacağı belirtilmiştir:

- a. "İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;

- b. Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda malî yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
- c. Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;
- d. Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;
- e. Okullarda düzenli biçimde devamların sağlanması ve okulu terketme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar."

2004 yılında Anayasanın 10. Maddesine "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konudaki farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır" hükmü eklenmiştir.

"Çocuk Hakları Sözleşmesi"nde yer alan çocuğun eğitim hakkının fırsat eşitliği temeli üzerinde gerçekleştirilmesi, ilköğretimin herkes için zorunlu ve parasız hale gelmesi ile çocuğun okula düzenli bir biçimde devamlarının sağlanması ve okul terklerinin azaltılması için önlemler alınması, Anayasanın 42. Maddesindeki "İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır" hükümleri ile ayırım yapılmaksızın herkes için teminat altına alınmıştır. Buna bağlı olarak da bütün kanun, tüzük, yönetmelik vb. hukuki düzenlemeler kadın-erkek ayrımı yapmadan bütün vatandaşlarımızı kapsayacak biçimde düzenlenmiştir.

3. MEVCUT DURUM

Ülkemizde eğitim üzerine farklı kurumların farklı istatistiki verileri bulunmaktadır. Mevcut durum bölümünde seviye ve eğilimleri sunmak için farklı bir kaynak belirtilmedikçe Türkiye İstatistik Kurumu'nun istatistiki verileri kullanılmıştır.

Ulusal Veriler

Tablo 1 Nüfus Verileri (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanına Göre)

Temel Göstergeler	Toplam	Kadın	Erkek
Nüfus (2000 Nüfus Sayımı)	67.803.927	33.457.192	34.346.735
Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2007 Nüfus Sayımı Sonuçları (2008)	70.586.256	35.209.723	35.376.533
20 yaşın altındaki nüfus	24.799.424	12.068.928	12.730.496
5 yaşın altındaki nüfus	5.793.906	2.814.934	2.978.972
Kentli Nüfus Oranı ¹	%59,2	%59,1	%59,4
Kentli Nüfus Oranı ²	%70,5	%70,5	%70,5

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı (2007)

¹ Kentsel alan olarak tanımlanmış, 20,001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (2000 Genel Nüfus Sayımı Verileri)

² Şehir tanımı idari bölünüş yapısı dikkate alınarak, il ve ilçe merkezlerinde bulunan nüfus şehir nüfusunun olarak alındığından hareketle hesaplanmıştır. (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri, 2007)

Nüfusunun %35,1'i 20 yaşın altında olan Türkiye genç bir nüfus yapısına sahiptir. Yaşı 65 ve üzeri nüfus ise Türkiye'deki toplam nüfusun %6'sını oluşturmaktadır. Türkiye'deki ortalama hane halkı büyüklüğü 4 kişidir. Bu değer kentte 3,9, kırdada 4,5 olarak bulunmuştur. Türkiye'de nüfusun çoğunluğu okula gitmektedir. Okula gidenler arasında hem erkeklerin hem de kadınların üçte biri "en az ilköğretimin ikinci kademesini" tamamlamıştır. En az lise mezunu olan nüfusun oranı erkeklerde %23, kadınlarda %14'tür. Daha genç kuşaklar için hesaplanan göstergeler, gerek erkeklerde gerekse kadınlarda eğitime devam etmenin zaman içinde sürekli arttığını göstermektedir.³

Tablo 2 Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi (İGE)-2005

İGE Değeri	Yaşam Beklentisi (yıl)	Yetişkin Okuryazarlık Oranı (% 15 Yaş ve Üstü)	Birleşik Okullulaşma Oranı (İlköğretim, Ortaöğretim ve Yüksek öğretim) (%)	Kişi Başına GSYİH (SGP, \$)
1. İzlanda (0,968)	1. Japonya (82,3)	1. Gürcistan (100,0)	1. Avustralya (113,0)	1. Lüksemburg (60,228)
83. Ermenistan (0,775)	84. Lübnan (71,5)	68. Malta (87,9)	107. Saint Vincent and the Grenadines (68,9)	65. Tayland (8,677)
84. Türkiye (0,775)	85. Türkiye (71,4)	69. Türkiye (87,4)	108. Türkiye (68,7)	66. Türkiye (8,407)
85. Surinam (0,774)	86. El Salvador (71,3)	70. Dominik Cumhuriyeti (87,0)	109. Arnavutluk (68,6)	67. Brezilya (8,402)
177. Sierra Leone (0,336)	177. Zambiya (40,5)	139. Burkina Faso (23,6)	172. Nijer (22,7)	174. Malavi (6,67)

Kaynak: Human Development Report 2007/2008, http://hdrstats.undp.org/countries/country_fact_sheets/cty_fs_TUR.html

BM Kalkınma Programı, "2007-2008 İnsani Gelişme Endeksi"ne göre Türkiye, 177 ülke arasında 84'üncü sırada yer almaktadır. İnsani gelişmişliği; eğitim, sağlık ve gelir olmak üzere üç kriter üzerinden belirlemekte olan İGE endeksine göre Türkiye "orta düzeyde" gelişmiş bir ülke olarak kabul edilmektedir. İnsani Gelişme Endeksi'nde 0,775 puan ile 177 ülke arasında Surinam'ın önünde 84. sırada yer almaktadır. Ayrıca "Yaşam Beklentisi" açısından 71,4 yıl ile 85'inci, Yetişkin okuryazarlık oranı açısından %87,4 ile 69'uncu, Birleşik Okullulaşma Oranı açısından %68,7 ile 108'inci ve de kişi başına düşen GSYİH açısından da 8.407\$ ile 174 ülke arasında 66'ıncı sırada yer almaktadır.

Tablo 3 Cinsiyete Bağlı Gelişme Endeksi'nin (CGE) İnsani Gelişme Endeksi (İGE) ile Karşılaştırılması

CGE'nin İGE'ye Oranı	Yaşam Beklentisi (yıl) 2004	Yetişkin Okuryazarlık Oranı (% 15 yaş ve üstü) 2004	Birleşik Okullulaşma Oranı (İlköğretim, Ortaöğretim ve Yüksek öğretim) (%) 2004
	Kadınların Erkeklerle Oranı	Kadınların Erkeklerle Oranı	Kadınların Erkeklerle Oranı
1. Maldivler (100,4%)	1. Rusya Federasyonu (123,1%)	1. Lesotho (122,5%)	1. Birleşik Arap Emirlikleri (126,0%)
111. Paraguay (98,5%)	84. Panama (107,1%)	110. Ruanda (83,7%)	161. Kore Cumhuriyeti (87,2%)
112. Türkiye (%98,5)	85. Türkiye (107,0%)	111. Türkiye (83,5%)	162. Türkiye (86,9%)
114. Kamerun (98,4%)	87. ABD (107,0%)	113. Papua Yeni Gine (80,3%)	164. Kamboçya (86,6%)
156. Yemen (92,7%)	194. Nijer (96,9%)	152. Afganistan (29,2%)	194. Afganistan (55,3%)

Kaynak: Human Development Report 2007/2008, http://hdrstats.undp.org/countries/country_fact_sheets/cty_fs_TUR.html

³ Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, TNSA, 2003.

İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde yer alan kriterlerdeki (eğitim, sağlık ve gelir) değerlerin cinsiyet bazında oranlanmasıyla oluşturulan Cinsiyete Bağlı Gelişme Endeksi'ne göre Türkiye % 98,5 ile 156 ülke arasında 112'inci sırada yer almaktadır. BM Kalkınma Programı verilerine göre Türkiye'de Kadınların Yaşam Beklentisi Erkeklerden yüksek olup, yetişkin okur-yazarlık ve birleşik okullulaşma oranı açısından erkekler kadınlara göre öndedir.

Kadın ve erkeklerin aktif olarak ekonomik ve politik hayata katılma ile kendi ekonomik kaynakları üzerinde kontrol sahibi olma kapasitelerini ölçen Toplumsal Cinsiyeti Güçlendirme Endeksi'nin 2007 yılı rakamlarına göre 0,293'lük bir değerle Türkiye 93 ülke arasında 90'ıncı sırada yer almaktadır. Türkiye'nin arkasından Mısır, Suudi Arabistan ve Yemen gelmektedir.

Kız Çocukları ve Kadınların Eğitiminin Önemi

Gelecekte kız çocuklarına daha eşitlikçi bir konum ve rol sağlayacak aynı zamanda üretken kılabilecek olan "kızların eğitimi" konusu, öncelik taşıyan bir konu olarak gündemde yerini almaktadır. Bu çerçevede Türkiye, eğitim alanındaki olumsuz göstergeleri ortadan kaldırmak için büyük bir atılım içine girmiştir. Hem kadınlarda hem de erkeklerde okur-yazarlığın ve okullulaşma oranının %100'e ulaşması amaçlanmakta olup bu doğrultuda çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca iş piyasasına erişimde önemli rol oynayan mesleki eğitim programları da sektörlerin talepleri göz önünde bulundurularak yeniden belirlenmektedir. Özellikle okuma-yazma bilmeyen yetişkin kadınlar için yaygın eğitimin kapasitesinin artırılmasına ve genişletilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Kız çocuklarının eğitime katılımı, sağlayacağı bireysel kazanımların yanı sıra hem ülkenin refah düzeyi, hem de hayat standardı açısından önem taşımaktadır. Kadınların eğitim düzeyini erkeklerle eşit duruma gelecek biçimde yükseltmekte başarısız olan ülkelerin, daha yavaş büyüme ve azalan gelir düzeyi ile karşı karşıya oldukları bilinmektedir.

Kız çocuklarının eğitimi bölgelerarası dengesizlikleri de azaltabilir. Okuma-yazma oranı arttıkça kadın, çağdışı (töre cinayetleri, kuma vb.) uygulamalar karşısında daha bilinçli bir tavır sergileyerek toplumun çağdaşlaşmasına katkıda bulunacaktır.⁴

Genel Hatlarıyla Türk Eğitim Sistemi ve Eğitim Kademelerine göre 2007 Yılı Öğrenci Verileri

Bugünkü yapısı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenen Türk Millî Eğitim Sistemi, bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılayacak şekilde "örgün eğitim" ve "yaygın eğitim" olmak üzere, iki ana bölümden oluşmaktadır. Amaca göre hazırlanmış programlarla belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, okul çatısı altında yapılan düzenli eğitim olan örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan bireylere ilgi ve gereksinme duydukları alanda örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsayan yaygın eğitim ise genel ve meslekî teknik yaygın eğitim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.⁵

4 Celalettin DİLLİ, Zorunlu Eğitim Çağında Bulunan Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenleri (Şırnak İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 2006, s. 73.

5 Türk Millî Eğitim Sistemi Şeması Ek-1'de yer almaktadır.

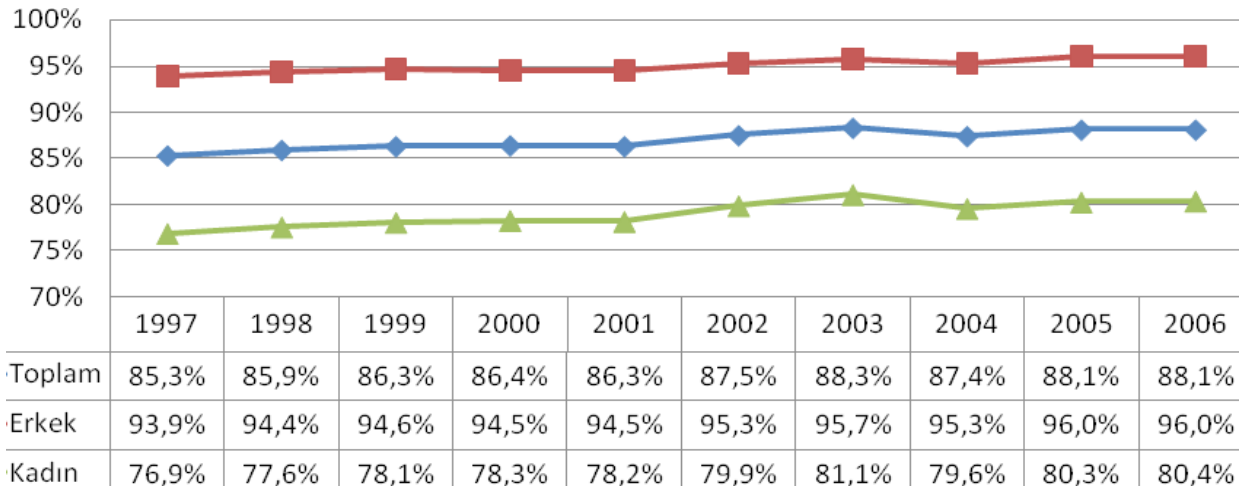
2007/08 öğretim yılı göz önüne alındığında Türkiye’de örgün eğitim kapsamında 45.973 eğitim kurumunda öğrenimini sürdüren 14.817.654 öğrenci bulunmaktadır. Bunların 6.985.335’ini (%47,1) kız öğrenciler oluşturmaktadır. En fazla öğrenci ilköğretim kademesinde (10.870.570) yer almakta olup, ilköğretimi ortaöğretim kademesi (3.245.322) izlemektedir. Kız öğrencilerinin katılımının en yüksek olduğu eğitim kademesi %47,7 ile ilköğretim olup, en düşük olduğu eğitim kademesi %42,8 ile Yükseköğretim’dir.

Yaygın Eğitim’de 2006/07 öğretim yılı verileri göz önüne alındığında ise 11.864 eğitim kurumunda öğrenimini sürdüren 5.117.623 öğrenciden 2.175.537’sini (%42,5) kadınlar oluşturmaktadır.⁶

Okuryazarlık⁷

Türkiye’de çoğunluğunu kadınların oluşturduğu 7 milyonu aşkın yetişkin, okuma yazma bilmemektedir.⁸ Kadın okuryazarlığı konusunda OECD ülkeleri arasında son sırada yer alan Türkiye, benzer sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergelerine sahip birçok ülkenin de gerisindedir. Kısmen düşük olan okuma yazma oranı, toplumsal gelişimi de olumsuz yönde etkilemektedir.⁹

Grafik 1 Yetişkin Okur-Yazarlık Oranları (1997-2006)¹⁰

Kaynak: TÜİK Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri verileri.

Yıllar içerisinde, Türkiye’de okuryazarlık oranı sürekli olarak artmıştır. 1997 yılında %85,3 olan yetişkinler arasındaki okuryazarlık oranı 2006 yılında %88,1 olmuştur. Bu oran 1997 yılında kadınlar için %76,9 iken 2006 yılında %80,4 olmuştur. Erkekler için ise 2006 yılı için %96 civarındadır.

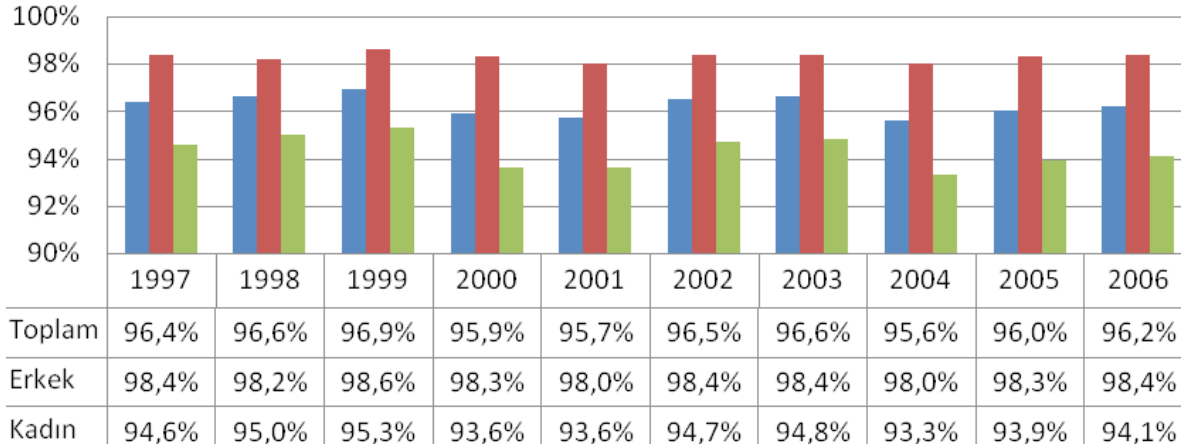
6 2007/08 Öğretim Yılı Eğitim kurumlarının kademelere göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısına ilişkin ayrıntılı tablo Ek-2’de yer almaktadır.

7 Okuryazarlığa ilişkin TÜİK’in verileri dikkate alınmıştır. TÜİK verilerinde Türk alfabesi ile hem okuma hem yazma bilen kimse okuryazar olarak kabul edilmiştir. Okuma bilip de yazma bilmeyen kimseler ile eski Türk harfleri ile okuma yazma bilenler okuryazar olarak kabul edilmemiştir.

8 TÜİK 2000 nüfus sayımı verileri.

9 http://www.acev.org/egitim/kadin_destek.asp

10 Yetişkin Okur-yazarlık Oranı, 15 Yaş ve üzerindeki nüfus içerisindeki okur-yazarlık oranını belirtmektedir.

Grafik 2 "15-24" Yaş Grubunda Okur-Yazarlık Oranları (1997-2006)

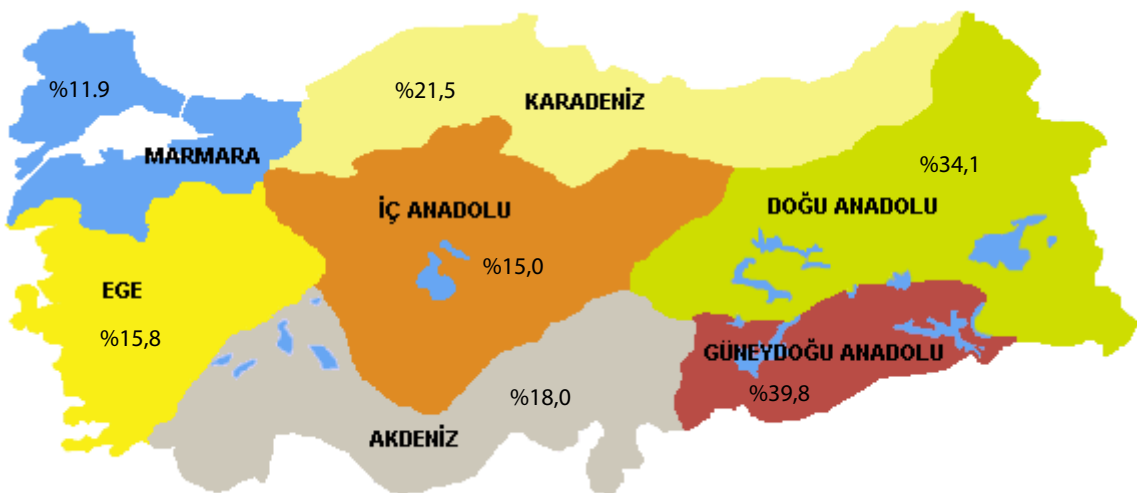
Kaynak: DIE, Hanehalkı İşgücü Anketi (Gözden geçirilmiş sonuçlar)

Gençler arasındaki toplumsal cinsiyet farkı / uçurumu çok daha küçük olmakla birlikte tam olarak kaybolmamıştır; 2006 yılı dikkate alındığında 15-24 yaş arası kadınların okuryazarlık oranı %94,1 iken erkeklerinki ise %98,4'tür.

Son 10 yılda kadınlar açısından okur-yazarlıkta ve eğitim seviyelerinin yükselmesinde artışlar gerçekleşmiş olsa da yüzde yüz okur-yazarlık seviyesine ulaşamamıştır. Halen yetişkin nüfus içinde 5 kadından biri okur-yazar değildir ve yine 6 kadından biri herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmamıştır.

Okuma-yazma bilmeme oranı, her iki cinsiyet için de "gençlerden yaşlılara", "kentsel nüfustan kırsal nüfusa" ve "batıdan Doğuya" gidildiğinde artmaktadır. Ancak bu değişkenlerin kadınlar üzerindeki etkisi erkekler üzerindeki etkisinden daha büyüktür.

2000 Nüfus sayımı verilerine göre Türkiye nüfusunun %19,4'ü okur-yazar değildir, okur-yazar olmayanların ise %75,5'ini kadınlar oluşturmaktadır. Yaklaşık olarak Okur-yazar olmayan 100 erkeğe karşılık 309 kadın düşmektedir.

Resim 1 Bölgelere göre Okuma-Yazma Bilmeyen Kadınların Oranı

Kaynak: 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı Verileri.

Yukarıda yer alan haritaya bakıldığında da kadınların okuma-yazma oranları açısından doğu ile batı arasındaki fark daha rahat görülmektedir. Kadın nüfus içinde okur-yazarlığın en fazla olduğu bölgeler sırasıyla Marmara, İç Anadolu ve Ege bölgeleri olup, en az olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleridir. Özellikle Doğu Anadolu (%33,9) ve Güneydoğu Anadolu'da (%39,8) okuma-yazma bilmeyenlerin oranı dikkat çekicidir. Bölgeler arası gelişmişlik düzeyi ve buna bağlı olarak sosyo-ekonomik durumun eğitim düzeyini etkileyen etmenlerin başında geldiği söylenebilir.

Tablo 4 Okur-Yazar Olmayanların Şehir-Köy Nüfusuna Oranı (%)¹¹

	Toplam Köy Nüfusu içindeki Oran	Toplam Şehir Nüfus içindeki Oran
Kadın	27,4	15
Erkek	9,4	4,4

Kaynak: TÜİK 2000 nüfus sayımı verileri.

Köy nüfusu ile şehir nüfusu arasında da okur-yazarlık açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Köyde yaşayan kadınlar içinde okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %27,4 iken bu oran şehirde %15'e düşmektedir. Erkekler için bu oranı köyde %9,4, şehirde ise %4,4'tür. Kırsal kesimdeki erkeklerin okula devam ettikleri yılların ortalaması 4,5 yıl iken kadınları 4 yıldır. Kentlerde yaşayan erkeklerin okula devam ettikleri sürenin ortalaması 5,4 iken kadınları 4,5 yıldır. (HÜNEE 2003 Yılı TNSA Verileri)

Okul Öncesi Eğitim

Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre okul öncesi eğitim, mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar ve isteğe bağlıdır. Türkiye'de 4 – 6 yaş grubunda 2,5 milyon çocuk bulunmakta ve bunların yaklaşık olarak %25'i (701.762) bir tür okul öncesi eğitime devam etmektedir.¹² 2007/08 Öğretim yılı verilerine göre okul öncesi eğitime devam edenlerin %47,8'ini kız çocukları oluşturmaktadır.¹³

Türkiye'de okul öncesi eğitime katılan çocukların oranı (48-72 ay) son yıllarda yaklaşık olarak iki katına çıkmasına rağmen, özellikle Avrupa Birliği ülkeleri dikkate alındığında (AB üyesi ülkelerde %80'in üzerinde) bu oran hala düşüktür. Orta gelirli ülkelerde bu oran %38'dir. Okul öncesine katılım oranının kısmen düşük olduğu 2005 AB İlerleme Raporu ve 9. Kalkınma Planı'nda da teyit edilmektedir.

Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamında değildir ve paralıdır. Velilerin tamamı, bu yaş grubu çocukların beslenme, giyim ve eğitim materyali giderlerini karşılamak için gerekli olan ücretleri ödeyememektedir.¹⁴

¹¹ İl ve ilçeye ait nüfus bilgileri şehir içinde; kalan yerleşim yerlerine ait nüfus köy içerisinde verilmiştir.

¹² MEB, 2007/08 Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim

¹³ 2007/08 yılı Okul öncesi eğitim kurumlarının kademelere göre okul, öğrenci, öğretmen, derslik ve usta öğretici sayısı EK-5'de yer almaktadır.

¹⁴ Türk Millî Eğitim Sisteminde Kademeler Arası Geçişler, Yönlendirme ve Sınav Sistemi, s. 6.

İlköğretim

1997 yılından itibaren temel eğitim olarak kabul edilen sekiz yıllık ilköğretim, 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsamakta olup, Milli Eğitim Temel Kanunu'nda da belirtildiği gibi ilköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve Devlet okullarında parasızdır. İlköğretim birinci düzey (5 yıl) ve ikinci düzey (3 yıl) olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 55, 56 ve 57. Maddelerinde "okula devam"a ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu kanunun 55. maddesi gereğince "Çocuğunu okula göndermeyen; verilen izin müddetini geçiren; geç nakil yaptıran; okul çevresi dışına çıkarak izini kaybettiren; çocuğunun devamsızlık durumunu özürsüz olarak zamanında okul idaresine bildirmeyen" öğrencinin veli veya vasi veya aile başkanları, okul idaresince köylerde muhtarlığa, diğer yerlerde mülki amirliğe hemen bildirilir. Muhtarlar ve mülki amirler en geç üç gün içinde durumun veli veya vasi veya aile başkanlarına tebliğini sağlarlar. Yapılan tebliğde okulca kabul edilecek geçerli sebepler dışında çocuğun okula gönderilmemesi hâlinde idarî para cezasıyla cezalandırılacağı bildirilir.

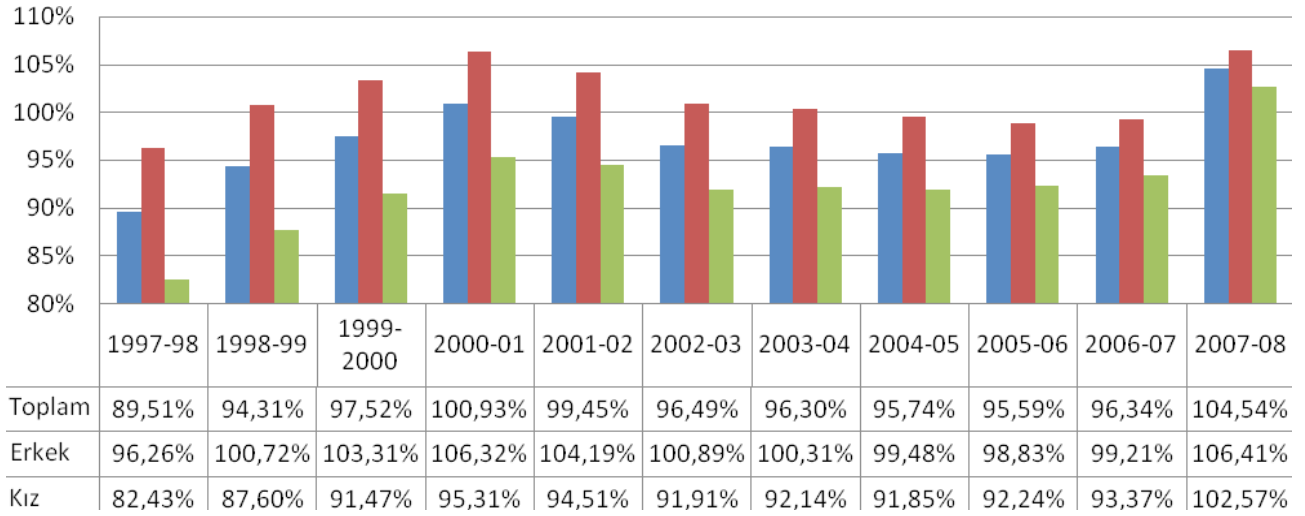
Kanunda, muhtarlıkça veya mülki amirce yapılan tebliğe karşı çocuğunu okula göndermeyen veli veya vasi veya aile başkanlarına yönelik olarak okul idaresince tespit edilen çocuğun okula devam etmediği her gün için "onmilyon lira" idarî para cezası verileceği hükmü yer almaktadır. Ayrıca söz konusu para cezasına rağmen çocuğunu okula göndermeyen veya göndermeme sebeplerini okul idaresine bildirmeyen çocuğun veli veya vasi veya aile başkanına "üçyüzmilyon lira" idarî para cezası verileceği belirtilmiştir.

Söz konusu ceza miktarları, TBMM Genel Kurulunda, temel ceza kanunlarına uyum amacıyla hazırlanan ve temel kanun olarak görüşülen tasarının kabul edilmesi ile değişikliğe uğramıştır. Bu kanun ile, yapılan tebliğe rağmen çocuğunu okula göndermeyenlere, çocuğun okula devam etmediği her gün için 15 YTL idari para cezası, buna rağmen çocuğunu okula göndermeyen veya göndermeme sebebini okul idaresine bildirmeyenlere 500 YTL ceza ve de buna aykırı davrananlara 400 ile 1000 YTL arasında idari para cezası verilecektir.

Ülkemizde ilköğretim, resmî ve özel eğitim veren okullardan oluşmaktadır. Resmî ilköğretim kurumları ise yatılı veya gündüzlü olarak hizmet vermektedir. Ayrıca, zorunlu öğrenim yaşı dışında kalanlar için açık ilköğretim okulu uygulaması da mevcuttur.¹⁵

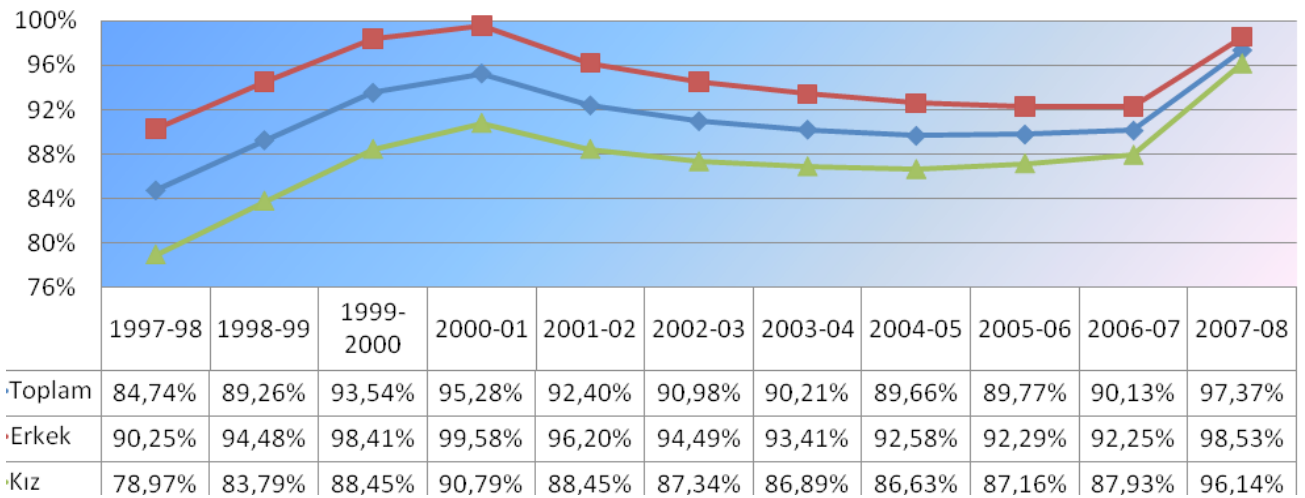
Bununla birlikte 9. Kalkınma Planı'nın 238. maddesinde "nüfusun eğitime erişiminde önemli gelişmeler sağladığı, zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla, öğrenci sayısında büyük artış sağlandığı, ilköğretimden ortaöğretime geçişlerin arttığı buna karşın okullaşma oranları açısından ilköğretimde %100'e ulaşamadığı" dile getirilmiştir.

15 Türk Millî Eğitim Sisteminde Kademeler Arası Geçişler, Yönlendirme ve Sınav Sistemi, 2006, syf 6.

Grafik 3 İlköğretimde Brüt Okullulaşma Oranları¹⁶ 1997-2008 (%)

Kaynak: MEB, 2007/08 Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim.

Türkiye genelinde ilköğretime katılım oranlarında 8 yıllık zorunlu kesintisiz temel eğitimin kabulünden itibaren önemli artış olmuştur. İlköğretim seviyesinde brüt okullulaşma oranı 1997 yılında %89,51 iken bu oran 2007 yılında %104,54'e çıkmıştır. Kız çocukları için 1997 yılında %82,43 olan brüt okullulaşma oranı ise 2007 yılında %102,57 olmuştur. Daha önce nüfus projeksiyonları ile hesaplanan okullulaşma oranlarında, nüfusun "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi" ile hesaplanmasıyla 2007/08 yılında yaklaşık %10'luk bir artış gözlenmiştir.

Grafik 4 İlköğretimde Net Okullulaşma Oranları¹⁷ 1997-2008 (%)

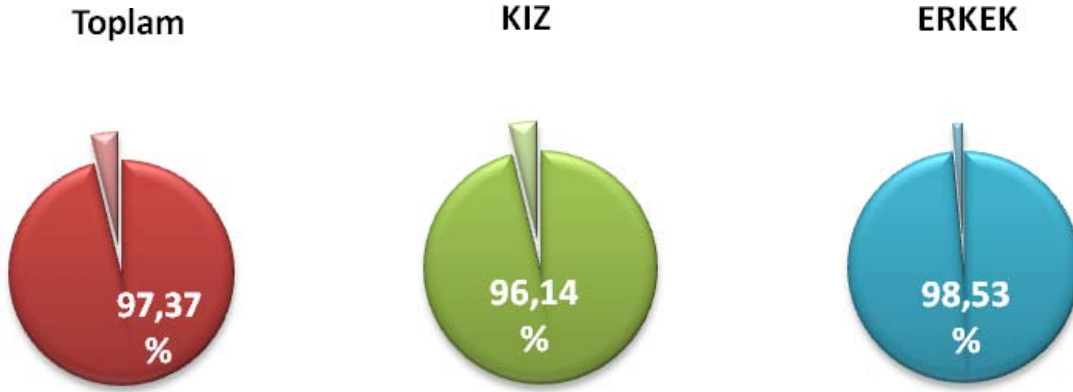
Kaynak: MEB, 2007/08 Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim.

16 İlköğretimde Brüt Okullulaşma Oranı: İlköğretime kayıtlı toplam çocuk sayısının yasal düzenlemelere göre ilköğretim çağında olan toplam çocuk sayısına oranı.

17 İlköğretimde Net Okullulaşma Oranı: Yasal düzenlemelere göre ilköğretim çağında olup ilköğretime kayıtlı olan toplam çocuk sayısının yasal düzenlemelere göre ilköğretim çağında olan toplam çocuk sayısına oranı.

İlköğretimde toplam net okullulaşma oranı 1997 yılında %84,74 iken, 2007 yılında %97,37'e yükselmiştir. Yine aynı şekilde kızlar için ilköğretimde net okullulaşma oranı 1997 yılında %78,97 iken 2007 yılında %96,14 erkekler için de 1997 yılında 90,25 iken 2007 yılında %98,53 olmuştur.

Grafik 5 İlköğretim Kademesinde 2007-2008 Öğretim Yılı Net Okullulaşma Oranları

2007/08 öğretim yılı verilerine göre 34.093 eğitim kurumunda okuyan 10.870.570 ilköğretim öğrencisinden 5.193.698'ini (%47,7) kız çocukları oluşturmaktadır.¹⁸

İlköğretimde net okullulaşma oranları bölgelere göre farklılık göstermektedir. 2003 yılı Nüfus ve Sağlık Araştırması verilerine göre kentsel alanlarda ilköğretimde net okullulaşma oranı %90,3 iken kırsal alanda bu oran %85,9'a düşmektedir. En yüksek okullulaşma oranı 93,8 ile Ege Bölgesi'nde olup, en düşük ölçüldüğü bölge %77,6 ile Ortadoğu Anadolu bölgesidir.¹⁹

Kız çocukları açısından kentsel alanda %89,2 olan ilköğretimde net okullulaşma oranı kırsal alanda %82,8'e düşmektedir. Bölgelere bakıldığında; kız çocuklarının ilköğretimde okullulaşma oranının en yüksek olduğu bölge %95,6 ile Ege, en düşük olduğu bölge ise 70,9 ile Güneydoğu Anadolu'dur.

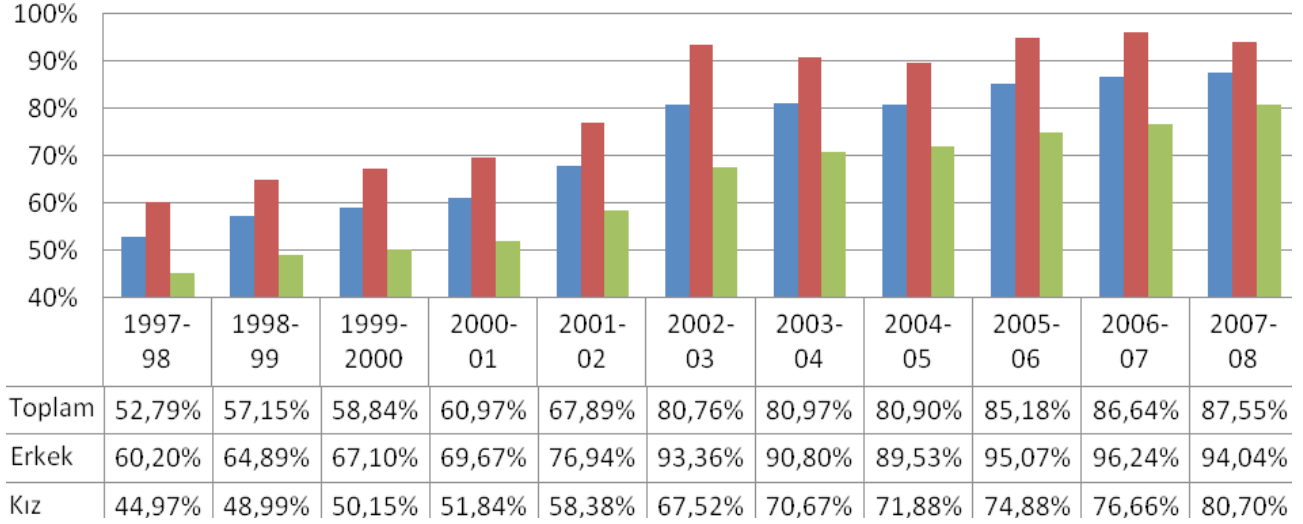
¹⁸ 2007/08 Öğretim yılına ilişkin ilköğretim eğitim kurumlarının kademelere göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı Ek-6'te yer almaktadır.

¹⁹ Bölgelere göre ilköğretimde Okullulaşma Oranlarına İlişkin Ayrıntılı Tablo Ek-7'te yer almaktadır.

Ortaöğretim

En az 4 yıl olan genel, mesleki ve teknik öğretim okul/kurumlarının tümünü kapsayan ortaöğretim zorunlu değildir.

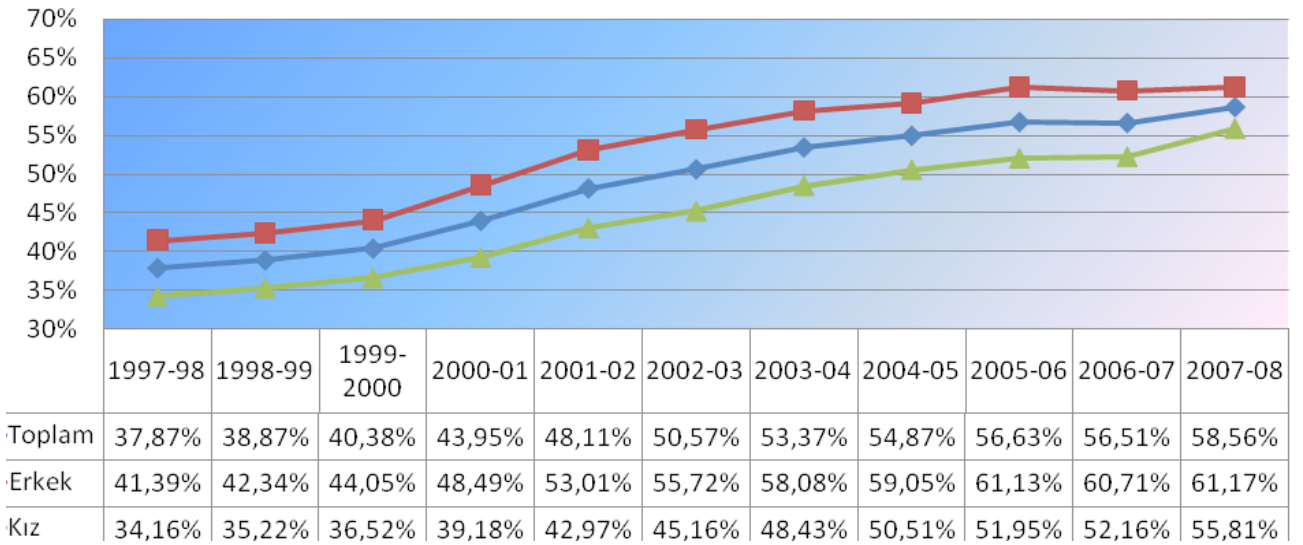
Grafik 6 Ortaöğretimde Brüt Okullulaşma Oranları²⁰ 1997-2008 (%)

Kaynak: MEB, 2007/08 Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim.

9. Kalkınma Planında da vurgulandığı gibi, 1997 yılında sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmesinden beri ortaöğretime katılım oranları yükselmektedir. Bununla birlikte farklılıklar devam etmektedir. Ortaöğretimde brüt okullulaşma oranı 1997 yılında toplam %52,79 iken, 2007 yılında %87,55 olmuştur. Kızlar için 1997 yılında %44,97 olan ortaöğretimde brüt okullulaşma oranı 2007 yılında %80,70 olmuştur. Erkekler için bu oran 1997 yılında %60,20 iken 2007 yılında %94,04'e yükselmiştir. Ortaöğretimde okullulaşma oranları AB üyesi ülkelerde %90'ın üzerindedir.

Grafik 7 Ortaöğretimde Net Okullulaşma Oranları²¹ 1997-2008 (%)

Kaynak: MEB, 2007/08 Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim.

²⁰ Ortaöğretimde Brüt Okullulaşma Oranı: Ortaöğretime kayıtlı toplam çocuk sayısının yasal düzenlemelere göre ortaöğretim çağındaki olan toplam çocuk sayısına oranı.
²¹ Ortaöğretimde Net Okullulaşma Oranı: Yasal düzenlemelere göre ortaöğretim çağındaki olup ortaöğretime kayıtlı olan toplam çocuk sayısının yasal düzenlemelere göre ortaöğretim çağındaki olan toplam çocuk sayısına oranı.

Ortaöğretimde net okullulaşma oranlarına bakıldığında, 1997 yılında %37,87 olan toplam okullulaşma oranının 2007 yılında %58,56'ya çıktığı görülmektedir. Kız çocukları için 1997 yılında %34,16 olan net okullulaşma oranı 2007'de %55,81'e yükselmiştir. 1997 yılında erkekler için %41,39 olan söz konusu oran 2007'de %61,17 olmuştur.

2007/08 öğretim yılı verilerine göre ortaöğretim kademesinde 3.245.322 öğrenci bulunmaktadır. Bunlardan %44,8'i kız öğrencidir. Genel ortaöğretime devam edenlerin %47,2'sini; mesleki ve teknik ortaöğretime dahil liselere devam edenlerin %41,1'ini ve de açıköğretim lisesine devam edenlerinde %47'sini kız çocukları oluşturmaktadır.²²

Tablo 5 Liselere Göre Öğrenci Dağılımı (2007)

Lise Türü	Yeni Kayıt Dahil Toplam Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	3.012	5.250	8.262	819	700	1.519
%	36,46	63,54	100	53,92	46,08	100
Fen Lisesi	11.946	6.375	18.321	1.254	389	1.643
%	65,20	34,80	100	76,32	23,68	100
Anadolu Lisesi	180.512	173.633	354.145	14.576	11.072	25.648
%	50,97	49,03	100	56,83	43,17	100
Genel Lise	623.658	580.505	1.204.163	34.543	24.378	58.921
%	51,79	48,21	100	58,63	41,37	100
Spor Lisesi	1.142	416	1.558	93	38	131
%	73,30	26,70	100	70,99	29,01	100
Sosyal Bilimler Lisesi	1.052	734	1.786	105	41	146
%	58,90	41,10	100	71,92	28,08	100
Toplam	821.322	766.913	1.588.235	51.390	36.618	88.008
%	51,71	48,29	100	58,39	41,61	100

Kaynak: MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü İstatistikleri verilerinden derlenmiştir.

Genel ortaöğretime dahil liseler arasında kız çocuklarının katılımının en yüksek olduğu liseler güzel sanatlar liseleri (%63,5) ve anadolu liseleridir (%49). Kız çocuklarının katılımının en düşük olduğu liseler ise spor liseleri (%26,7) ve fen liseleridir (%34,8). Ortaöğretimin önemli bir bölümünü kapsayan genel liselerde ise kız çocuklarının katılım oranı %48,2'tir.

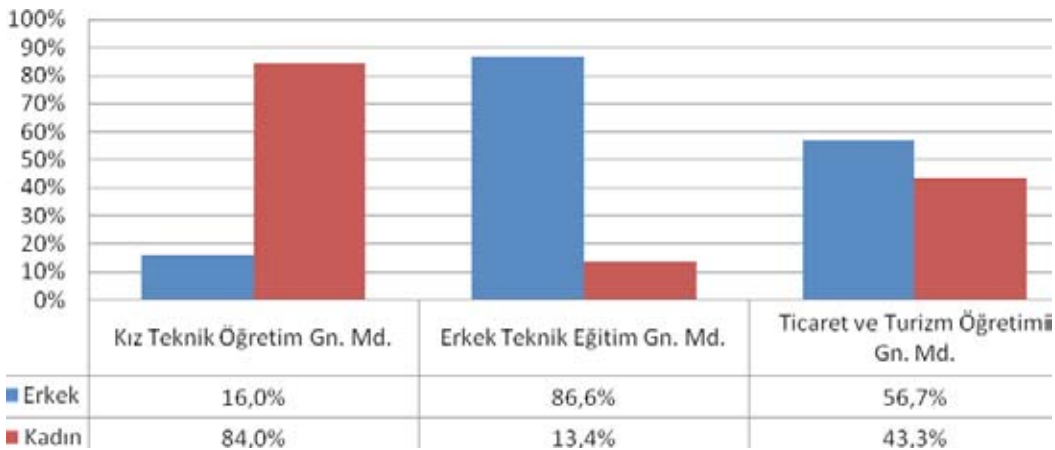
²² 2007/08 Öğretim Yılına ilişkin Ortaöğretim eğitim kurumlarının kademelere göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı Ek-8'da yer almaktadır.

Tablo 6 Mesleki ve Teknik Eğitim Okul/Kurumları Yıllara Göre Genel Öğrenci Sayıları

ÖĞRETİM YILI	GENEL MÜDÜRLÜK	ERKEK	KIZ	TOPLAM
2002-2003	Kız Teknik Öğretim Gn. Md.	28.515	104.405	132.920
	Erkek Teknik Öğretim Gn. Md.	294.877	36.428	331.305
	Ticaret ve Turizm Öğretimi Gn. Md.	134.717	105.649	240.366
2003-2004	Kız Teknik Öğretim Gn. Md.	34.491	123.528	158.019
	Erkek Teknik Öğretim Gn. Md.	342.537	46.337	388.874
	Ticaret ve Turizm Öğretimi Gn. Md.	146.685	106.763	253.448
2004-2005	Kız Teknik Öğretim Gn. Md.	38.668	132.550	171.218
	Erkek Teknik Öğretim Gn. Md.	387.472	51.737	439.209
	Ticaret ve Turizm Öğretimi Gn. Md.	152.087	107.263	259.350
2005-2006	Kız Teknik Öğretim Gn. Md.	43.006	151.593	194.599
	Erkek Teknik Öğretim Gn. Md.	413.051	55.776	468.827
	Ticaret ve Turizm Öğretimi Gn. Md.	165.618	114.004	279.622
2006-2007	Kız Teknik Öğretim Gn. Md.	44.806	177.981	222.787
	Erkek Teknik Öğretim Gn. Md.	436.757	60.678	497.435
	Ticaret ve Turizm Öğretimi Gn. Md.	169.594	118.883	288.477
2007-08	Kız Teknik Öğretim Gn. Md.	36.033	188.937	224.970
	Erkek Teknik Öğretim Gn. Md.	431.836	67.147	498.983
	Ticaret ve Turizm Öğretimi Gn. Md.	154.940	118.779	273.719

Kaynak: MEB İsis bilgileri

İşgücü piyasasına ara eleman yetiştiren Mesleki ve teknik liselerdeki öğrencilerin %41,1'ini kız çocukları oluşturmaktadır. Diğer liseler ile karşılaştırıldığında mesleki-teknik lise mezunlarının istihdama katılım oranı daha yüksek ve işsizlik oranı daha düşüktür. Bu açıdan mesleki-teknik eğitime kadın katılım oranının düşük olmasının kadınların gelir elde etmesi önünde engel teşkil ettiği söylenebilir.

Grafik 8 Mesleki ve Teknik Eğitim Okul/Kurumları'nda Kız/Erkek Öğrencilerin Oranları (2007-2008)

Kaynak: MEB, 2007/08 Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim

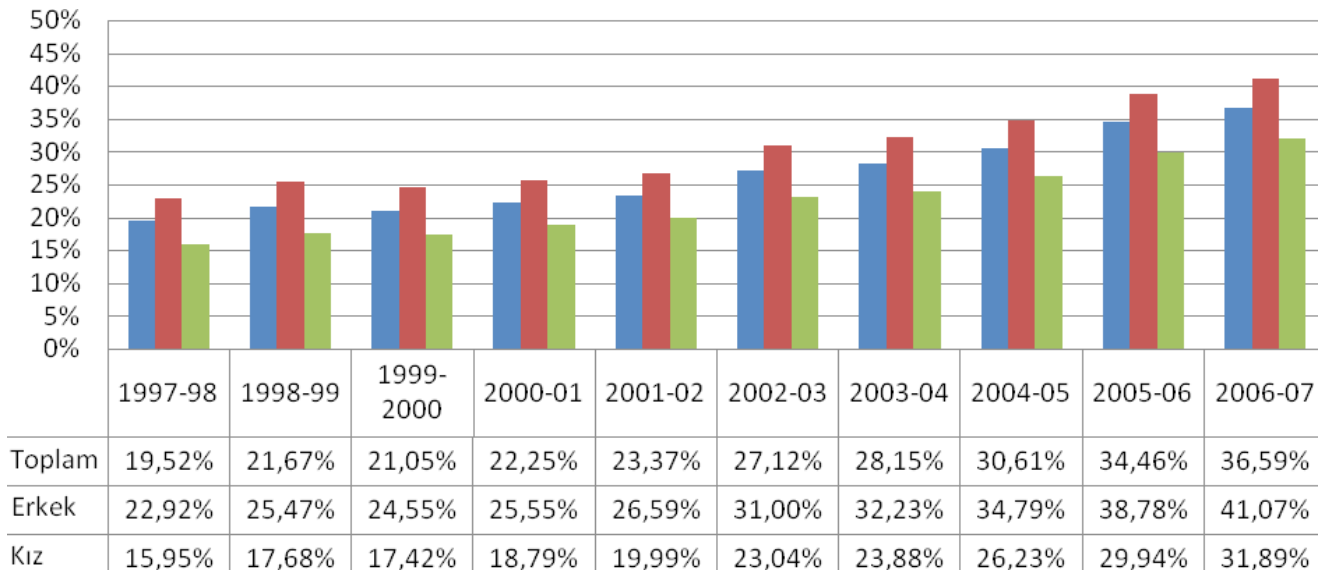
Mesleki ve Teknik Eğitimde yaşanan ilerlemelere rağmen eğitim sisteminin, işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı, genç ve eğitimli kişilerin işsizlik oranlarında kayda değer bir düşüş sağlanamadığı, ekonominin ve işgücü piyasasının taleplerine cevap verecek ve genel olarak gençlerin ve özeldede genç kızların istihdam edilebilirliğini artıracak yeni mekanizmalara ihtiyaç duyulduğuna 9. Kalkınma Planı'nda da vurgu yapılmıştır.

Yükseköğretim

Temel eğitim ve ortaöğretim sürecinden gelen kadınlar için yüksek öğretime giriş daha az sorun teşkil etmektedir. Üniversite yaş grubu olarak 18-22 yaş arası 6,5 milyon kişi bulunmakta olup 2,45 milyon kişi üniversiteye devam etmektedir. Yükseköğretime katılım oranları, 9. Kalkınma Planı'nda da belirtildiği üzere AB ortalamasının altında kalmaya devam etmektedir.

Yükseköğretime olan talepte son yıllarda önemli bir artış olmuştur. Talebe cevap verebilmek amacıyla 2006 yılında 15 adet yeni devlet üniversitesi kurulmuştur.

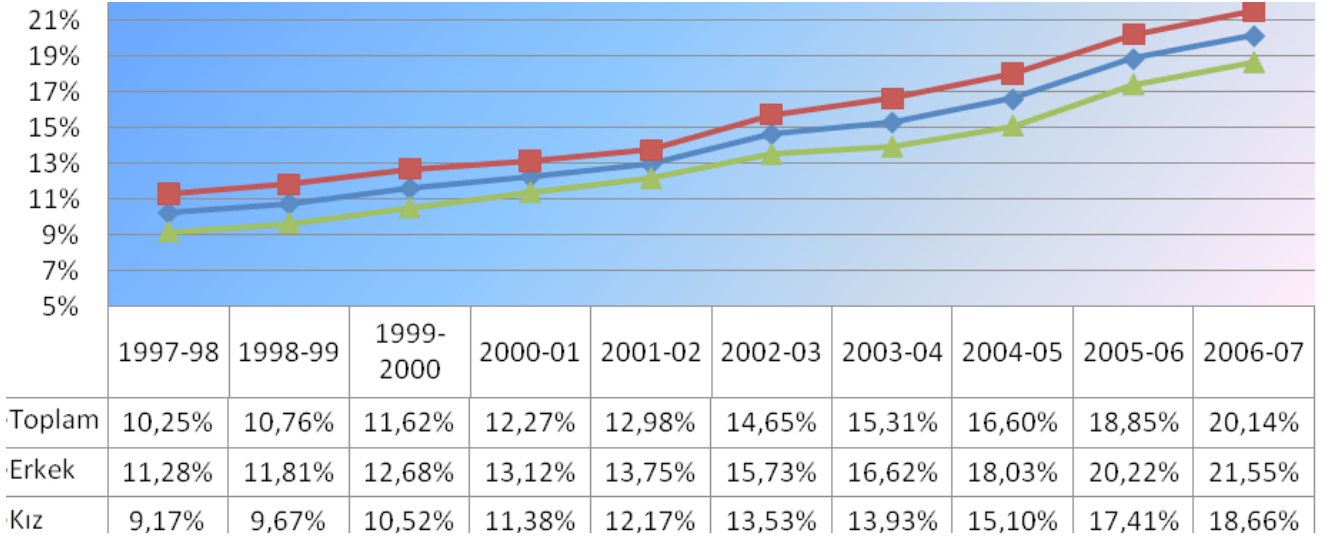
Grafik 9 Yükseköğretimde Brüt Okullulaşma Oranı²³ 1997-2007 (%)

Kaynak: MEB, 2007/08 Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim.

1997 yılında %19,52 olan yükseköğretimde brüt okullulaşma oranı 2007 yılında %36,59'a yükselmiştir. Kadınlar için bu oran 1997 yılında %15,95 iken 2007 yılında %31,89'a, erkekler için %22,92'den %41,07'ye yükselmiştir. Bu verilere göre yükseköğretimde brüt okullulaşma oranı 1997 yılından bugüne toplam %87, kadınlar için ise %100 artmıştır.

²³ Yükseköğretimde Brüt Okullulaşma Oranı: Yükseköğretime kayıtlı toplam öğrenci sayısının yasal düzenlemelere göre yükseköğretim çağındaki toplam kişi sayısına oranı.

Grafik 10 Yükseköğretimde Net Okullulaşma Oranı²⁴

Kaynak: MEB, 2007/08 Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim.

“Yükseköğretimde Net Okullulaşma Oranı”na baktığımızda, 1997 yılında %10,25 olan oranın 2007 yılında %20,14’e yükseldiği görülmektedir. Kadınlar açısından bu oran 1997 yılında %9,17 iken 2007’de %103’lük artış ile %18,66’ya ulaşmıştır.

2006/07 öğretim yılı verilerine göre Türkiye’de yükseköğretime kayıtlı 2.452.664 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 1.409.125’i erkek, 1.044.539’u (%42,57) ise kadındır.²⁵

Dış hekimliği, eczacılık, edebiyat, dil, tarih ve coğrafya, fen, eğitim, güzel sanatlar, ilahiyat ve mimarlık fakültelerinde kadın sayısı erkeklerden fazla iken; tıp, mühendislik, ziraat, veterinerlik ve iktisadi ve idari bilimler fakültelerinde erkeklerin sayısı fazladır. Açıköğretim fakültesine devam edenlerin 54,8’ini, dört yıllık yüksekokullara devam edenlerin 58,9’unu (Sağlık Yüksek Okulu’nda kadın oranı %88) ve iki yıllık yüksekokullara devam edenlerin de %37’sini kadınlar oluşturmaktadır. Lisansüstü eğitim yapanların 41,3’ünü kadınlar oluşturmaktadır.²⁶

Kadınların yükseköğretime devam etmesi aynı zamanda işgücüne katılımlarını da olumlu etkilemektedir. Kadınlarda eğitim düzeyine göre işgücüne katılım oranına baktığımızda 2006 yılında bu oran okuma yazma bilmeyenler için %16,2; lise altı eğitimliler için %21,8; lise ve dengi meslek lisesi mezunları için %31,4; yükseköğretim mezunları için ise %69,8’dir. Bu bağlamda kadınların eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılım oranları da önemli ölçüde artmaktadır.

Yaygın Eğitim

Yukarıda tanımlanan örgün eğitim türlerinin yanı sıra yaygın eğitim türleri de vardır. Yaygın eğitim, bilgi, beceri, meslek kazandırmaya ve bireysel ve toplumsal gelişmeyi sağlamaya yönelik tüm programlanmış eğitim etkinliklerini

²⁴ Yükseköğretimde Net Okullulaşma Oranı: Yüksek öğretim teorik yaş grubunda bulunan öğrencilerin, yüksek öğretim teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi.

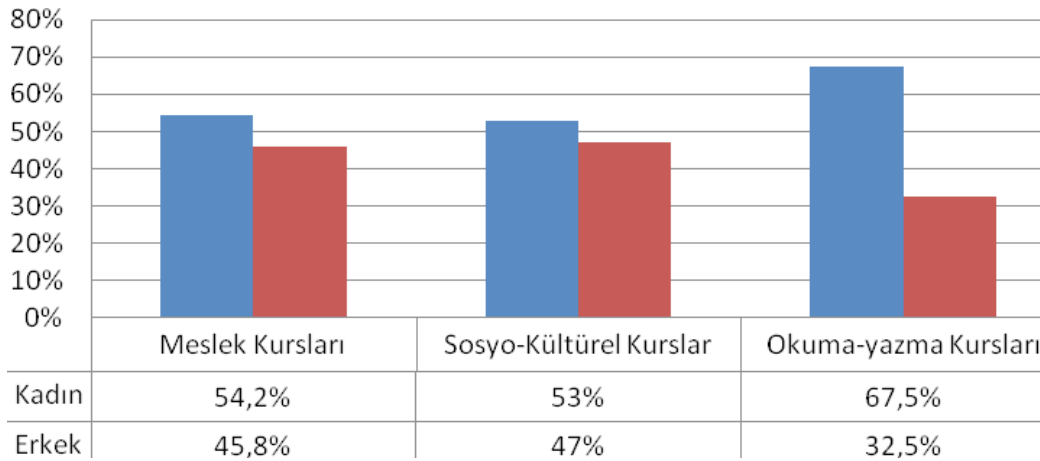
²⁵ Yükseköğretim kademesi Öğrenci Sayılarına ilişkin tablo Ek-9’de yer almaktadır.

²⁶ ÖSYM 2006-2007 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri Kitabı verilerinden derlenmiştir.

kapsar. Türkiye’de kadınları kapsayan yaygın eğitim etkinliklerinin çokluğu ve çeşitliliği dikkat çekicidir. MEB’in mesleki ve teknik eğitim veren okul/kurumları aracılığıyla gerçekleştirdiği yaygın eğitim etkinliklerine ek olarak pek çok sivil toplum örgütü gönüllü olarak kadınlara yönelik okuma yazma, beceri ve meslek edindirme kursları vermekte, belediyeler ücretsiz benzer kurslar düzenlemekte, GAP İdaresi Başkanlığının Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) ve SHÇEK’e bağlı Toplum Merkezleri yine benzer faaliyetlerde bulunmaktadır. Türkiye’de yaygın eğitim alanında en geniş teşkilatlanmaya sahip olan kurum, MEB’e bağlı Halk Eğitim Merkezleridir. Bu merkezlerde “Mesleki Teknik Eğitim, Sosyal Kültürel ve Okuma Yazma Kursları verilmektedir. Halk Eğitim Merkezleri’nin yanı sıra MEB Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü de yaygın eğitim hizmeti vermektedir.

Ayrıca Türkiye İş Kurumu tarafından mesleki eğitimin, yeniden eğitimin ve hayat boyu öğrenimin gelişmesi amacıyla düzenlenen meslek edindirme kursları vardır. Bu kurslarda kadınların katılımı meslek gruplarına göre değişiklik göstermektedir.

Grafik 11 Yaygın Eğitim Kapsamında Halk Eğitim Merkezlerince Açılan Kursları Bitirenlerin Oranı -2005/06

Kaynak: MEB, 2005/’06 Milli Eğitim İstatistikleri, Yaygın Eğitim.

Halk Eğitim Merkezlerince açılan kursları bitirenlerin rakamları dikkate alındığında, mesleki kursları bitirenlerin %54,2’sini, sosyo-kültürel kursları bitirenlerin %53’ünü ve okuma-yazma kurslarını bitirenlerin de %67,5’ini kadınlar oluşturmaktadır. Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okul/kurumlar aracılığı ile yaygın eğitimde 2007/’08 öğretim yılında 20.261 erkek, 83.481 kız olmak üzere toplam 103.742 kişi eğitim almıştır.²⁷ Bu oranlar, yaygın eğitimin özellikle yetişkin kadınlar için önemini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Ancak 2005 AB İlerleme Raporu’nda da vurgulandığı gibi yaşanan ilerleme ve gelişmelere rağmen Yaşam Boyu Eğitime katılım halen çok düşüktür.

Saklı Nüfus, Okul Terkleri, Okulların Fiziki Durumu ve Öğrenci Bursları

Herhangi bir nedenle on sekiz yaşını tamamlayıncaya kadar aile kütüklerine kayıt edilmemiş olan ve yabancı devletle vatandaşlık bağı bulunmayan kişiler anlamına gelen “Saklı Nüfus”²⁸ ait istatistiki bilgi bulunmamaktadır.

²⁷ MEB Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından verilen bilgi, 2008.

²⁸ Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Kanun Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılması, http://www.nvi.gov.tr/11,Ana_Sayfa_Vat_Kaz_Kanun.2.html.

Tablo 7 Nüfus Cüzdanı Veriliş Nedenleri (Doğum) 2003-06²⁹

Nüfus Cüzdanı Veriliş (Doğum)	Toplam	Kız	Erkek	Cinsiyet Farkı
Doğum Kayıtları -2003-	1.449.592	711.971	737.621	25.650
Doğum Kayıtları -2004-	1.600.741	791.637	809.104	17.467
Doğum Kayıtları -2005-	1.524.002	750.693	773.309	22.616
Doğum Kayıtları -2006-	1.458.140	716.755	741.385	24.630

Kaynak: Nüfus Cüzdanı İstatistikleri, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, 2006

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nce verilen nüfus cüzdanlarına bakıldığında , erkekler lehine bir fark olduğu görülmektedir. Bu durum, kız çocuklarının nüfusa kaydedilmediği şeklinde yorumlanması durumunda, nüfusa kaydedilmeyen çocukların eğitimden ve diğer sosyal haklardan faydalanamadıkları dikkate alındığında kız çocukları açısından önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Nüfus Hizmetleri Kanununda Yerleşim Yeri Adresi İle İlgili, "Okul müdürleri; okula kayıt için başvuran çocuklardan nüfusa kayıtlı olmayanların beyana dayalı kimlikleri ile baba, ana, vasi veya kayyımlarının kimliklerini ve adreslerini o yerin nüfus müdürlüğüne bildirmekle görevlidirler."³⁰ maddesinin uygulanmasıyla saklı nüfusun önlenmesinde önemli bir ilerleme kaydedilecektir.

Diğer bir önemli husus ise "okul terkleri"dir. Türkiye'de mevcut hukuki çerçevede ilköğretimin zorunlu olması nedeniyle okulu terk; ölüm, sağlık nedeni ile okula devam edememe ve zorunlu eğitim çağ yaşının dışında kalma dışında kalan ve yasal olarak kabul edilen nedenler dışında yasaktır.³¹

Mevcut sistem içinde okula devamsızlık ve okulu terk ile ilgili veri kaynağı ilköğretim okullarıdır. İlköğretim okulları, öğrenci sayılarını, yeni kayıt olan, nakil ile ayrılan, kayıt yaptırmaması gerekli olmasına rağmen kayıt yenilemeyen ve yeni kayıt yaptırmayan öğrenci sayılarını ve devamsız, okulu terk etmiş ve okul ile ilişkisi kesilen öğrenci sayılarını içeren bilgileri derlemekle yükümlüdür. Ancak, hem hukuki tanımlama hem de istatistiki altyapının yetersizlikleri nedeniyle ilköğretimde okulu terk eden öğrenci sayılarına ilişkin mevcut veriler tam anlamıyla güvenilir değildir. Bununla birlikte yıllar itibariyle ilköğretim okullarında okuyan öğrenci sayılarındaki değişimler okulu terk ile ilgili önemli bilgiler içermektedir. Bir üst sınıflara geçişteki azalmalar, okulu terk eden öğrenci sayıları için önemli bir göstergedir.³²

1997-1998 öğretim yılında birinci sınıfta okuyan toplam öğrenci sayısı 1.360.720 iken bu öğrencilerin mezun oldukları 2004-2005 yılında sekizinci sınıf toplam öğrenci sayısı 1.159.509'dur. Öğrenci sayısındaki azalma toplamda % 14,78, erkek öğrencilerde %12,77, kız öğrencilerde ise %17,12'dir. Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre (MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2006) sağlık ya da ölüm nedeniyle öğrenim dışı kalmış öğrencilerin sayısı bu yüzdenin küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Okulları ile ilişkisi kesilen öğrencilerin ortalama %90'ının çağ yaşını aştıkları gerekçesiyle ilköğretim süreci dışında kalmıştır.³³

29 Nüfus Cüzdanı İstatistikleri, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, http://www.nvi.gov.tr/11_Ana_Nufus_Cuzdani_Ist1.html.

30 Nüfus Hizmetleri Kanununda Yerleşim Yeri Adresi İle İlgili Hükümler, md.18.

31 Türkiye'de İlköğretim Okullarında Okulu Terk ve İzlenmesi ile Önlenmesine Yönelik Politikalar, Yönetici Özeti, İstanbul, 2007, s. 4.

32 Türkiye'de İlköğretim Okullarında Okulu Terk ve İzlenmesi ile Önlenmesine Yönelik Politikalar, Yönetici Özeti, İstanbul, 2007, s. 5.

33 A.k.

Okulu terk etmiş öğrencileri saptayacak güvenilir bir veri tabanı olmamakla birlikte zorunlu eğitim yaşını aşmalarıyla ilişik kesme sonucunda meydana gelen öğrenci kaybı %13,50'dir. Kız öğrencilerde bu oran daha yüksektir ve okulu terk durumu 5. ve 6. sınıflarda yoğunlaşmaktadır.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda çocuklarını okula göndermeyen veli, vasi veya aile başkanlarına caydırıcı olması açısından para cezaları öngörülmüşse de kız çocuklarının okula devamlarının arttırılması ve terklerin önlenmesi açısından etkili ve istenilen sonuçlara ulaşılabilmesi için söz konusu düzenlemelerin uygulanması çok büyük önem arz etmektedir. 9. Kalkınma Planı'nda da özellikle ilköğretimde okul terklerinin varlığı kabul edilmiş olup, azaltılması için başta kırsal kesime ve kız çocuklarına yönelik olmak üzere gerekli tedbirler alınacağı belirtilmiştir.

Tablo 8 Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı 2005/06

	2005/06
İlköğretim*	43,5
Genel Ortaöğretim	37,9

Kaynak: 9. Kalkınma Planı * Kentsel alanlar için hesaplanmıştır.

2007/2008 öğretim yılı verileri dikkate alındığında ilköğretimde çalışan 445.452 öğretmenin 222.046'sı (%49,3), orta-öğretimde çalışan 191.041 öğretmenin 79.083'ü (%41,3) kadındır. Son yıllarda ilköğretim kademesindeki kadın öğretmen sayısı önemli oranda artmıştır. Bu artışa rağmen özellikle okul müdürlerinden başlayarak eğitim yöneticisi konumundakiler arasında kadınların oranı çok düşüktür. Okul müdürlerinin %8,78'ini, müdür yardımcılarının ise %11'ini kadınlar oluşturmaktadır. Özellikle kırsal alanda kız öğrencilere rol-model olan kadın eğitim yöneticilerinin azlığı dikkat çekicidir.

Son olarak, öğrencilerin faydalandığı burs ve yurt hizmetlerine ilişkin rakamlara bakıldığında ilköğretim ve Ortaöğretim kurumlarında burslu 140.258 öğrencinin 64.623'ü (%44,6) kız öğrenciler oluşturmaktadır. Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından da Yükseköğretime devam eden öğrencilere yönelik katkı kredisi-öğrenim kredisi gibi burs imkanları sağlanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı öğrenci pansiyonlarından 2007/08 öğretim yılında 317.862 öğrenci yararlanmaktadır. Söz konusu öğrencilerin 103.942'sini (%32) kız öğrenciler oluşturmaktadır. Ayrıca ortaöğretim ve yükseköğretimde özel öğrenci yurtlarında kalan 143.306 öğrencinin 49.383'ü (%34,4) kız öğrencidir. Yükseköğretim kademesinde yurt imkanı sunan en geniş teşkilat olan Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bağlı yurtlara bakıldığında ise ülke genelinde halihazırda 222 yurttan 201.637 öğrenci yararlanmakta olup söz konusu öğrencilerin 115.554'ünü (%57,3) kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Genel Hatlarıyla Eğitimde Fırsat Eşitliğini Engelleyen Sebepler

Kız çocuklarının eğitimin önemine rağmen halen birçok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi ülkemizde de fırsat eşitliğini engelleyen sebepler bulunmaktadır. Son yıllarda yapılan tüm kampanyalara rağmen ilköğretimden başlayarak eğitimin tüm kademelerinde okullulaşma oranlarında istenilen düzeye ulaşamamıştır. Bu durumun başlıca nedenleri şunlardır:

- Geleneksel yapıdaki toplumsal cinsiyet rolleri, geleneksel kültürü teşvik etmekte ve kız çocuklarının okullulaşmasının önündeki en önemli engellerden birini teşkil etmektedir. Geleneksel düşünce kalıpları ailelerin kızlarını evde tutmalarına ve okula göndermemelerine neden olmaktadır.
- Kız çocukları erken yaşta evlendirilmektedir.
- Ekonomik açıdan düşük gelir düzeyine sahip aileler çocuklarını okula göndermekte zorluk çekmektedirler. Çocuklarından birine eğitim fırsatı tanımak zorunda kalan aileler, kız çocuklarını ev işlerine yardım etmesi (evde annelerine yardımcı olma, tarlada çalışma vs) için eğitimden uzak tutmakta, eğitim konusunda tercihlerini erkek çocuklardan yana kullanmaktadır.
- Birçok çocuk, mevsimlik tarım işçiliği ve ev işçiliği gibi bazı dallarda çalıştığı için , eğitim sisteminin dışında kalmaktadır.
- Coğrafi/Bölgesel gelişmişlik farklılıkları eğitime katılım düzeylerini etkilemektedir. Nispeten düşük gelir düzeyine sahip bölgelerde eğitime katılım oranları düşmektedir. Eğitime katılım oranları özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri'nde düşüktür.
- Nüfusa kayıta yaşanan sorunlar da önemli bir nedendir. Nüfusa kaydedilmeyen çocukların resmi kurumlar tarafından izlenmesi (imkansız olmamakla birlikte) zordur.
- Kırsal alanda yerleşim yerlerinin dağınık olması, ulaşım imkanlarının kısıtlı olduğu bölgelerde yeterli eğitim hizmetlerinin ulaştırılmasında sorunlara neden olmaktadır.. Çok sayıda çocuk, okula ulaşmak için uzun yolculuklar yapmak zorunda kalmaktadır. Kış aylarında kar yolları kapadığında okula devam oranı daha da azalmaktadır.³⁴
- Bazı okullardaki altyapı imkanları (yemekhane, tuvalet vs) kız çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için uygun değildir.
- Mevcut ilköğretim öğretmenlerinin üçte biri kadındır. Ancak kadın öğretmenlerin büyük bölümü kentler ve kasabalarda görev yapmaktadır. Köylerde rol model olabilecek kadın öğretmenlerin olmayışı, kız çocuklarını okula gitmeye özendirerek daha az unsurun olması anlamına gelmektedir.³⁵

4. ÖNCEKİ VE MEVCUT POLİTİKALAR, PROGRAMLAR, PROJELER

Politika ve Programlar

Türkiye Pekin'de yapılan IV. Dünya Kadın Konferansı sonucunda kabul edilen belgeleri (Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı) çekincesiz kabul etmiştir. Pekin Eylem Platformu kadının ilerlemesi ve güçlendirilmesi için öncelikle harekete geçilecek 12 kritik alan belirlemiştir. Bu kritik alanlardan birisi de "Kadın ve Eğitim"dir.

34 Eğitimin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi, Türkiye 2003, http://www.unicef.org/turkey/dn/_ge29.html.

35 A.k.

1995 yılında Pekin’de gerçekleşen IV. Dünya Kadın Konferansı sonuçlarının uygulanması ve izlenmesine ilişkin Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nce ilgili tarafların katılımıyla 1996’da hazırlanan Ulusal Eylem Planı’nda

- Kadınların yaygın ve örgün eğitimden erkeklerle eşit pay alabilmelerinin sağlanması,
- Eğitim materyallerinin cinsiyetçi öğelerden arındırılması,
- Kadınların okuma-yazma oranlarının %100’e çıkarılması,
- Kadınlara yönelik çevre ve siyaset eğitimi verilmesi,
- Eğitimde ve öğrenimde kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması,
- Kız çocuklarına yönelik olumsuz kültürel tutum ve uygulamaların ortadan kaldırılması,

gerçekleştirilecek eylemler arasında yer almıştır.

Eğitimin bir insan hakkı ve eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşmak için bir araç olması nedeniyle kız ve erkeklerin eğitime eşit katılımını sağlamak hedefine ulaşmak amacıyla eğitim seferberliği başlatan Türkiye, kırsal kesimde okulu bulunmayan köy ve köy altı yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağı nüfusu ile yoksul ailelerin çocuklarının ilköğretim hizmetlerine kavuşturulmasını sağlamak amacıyla yatılı ve pansiyonlu ilköğretim okulları açmıştır. Ayrıca geleneksel kültürel uygulamaların kız öğrencileri okullardan uzak tuttukları Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgele-
rinde, kız öğrencilerin okula devamlarının sağlanması amacıyla yatılı ilköğretim bölge okullarının (YİBO)’ların sayısı ve okullardaki kız öğrenci kontenjanı artırılmıştır.

Yatılı eğitim okullarının sayısının artırılmasının yanı sıra, ilköğretim kurumlarının 6, 7 ve 8. sınıfları ile genel ve meslekî teknik orta öğretim kurumları için bursluluk hizmetleri de verilmektedir. Bursluluk hizmetleri ile birlikte Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) kapsamında yürütülen Şartlı Nakit Transferi uygulaması ile, nüfusun en muhtaç kesimine dahil olan ailelerin çocuklarının temel eğitim hizmetlerine tam olarak erişimini hedef alan bir sosyal yardım ağı oluşturmak amacıyla Türkiye’nin her köşesinde şartlı nakit transferi kapsamında karşılıksız eğitim yardımları yapılmaktadır. Kız çocuklarının okullulaşma oranları ile ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarını artırmak amacıyla, kız çocuklarımıza ve ortaöğretimde devam eden öğrencilere verilen yardım miktarları daha yüksek tutulmuştur. İlköğretime devam eden erkeklere aylık 18 YTL, ilköğretime devam eden kızlara aylık 22 YTL, ortaöğretime devam eden erkeklere aylık 28 YTL ve ortaöğretime devam eden kızlara aylık 39 YTL tutarındaki ödeme “Kadının aile ve toplum içindeki konumunun güçlendirilmesi” amacıyla doğrudan annelere yapılmaktadır.

Şartlı Nakit Transferi kapsamında, Mayıs 2007 itibarıyla toplam 1.710.045 öğrenci Şartlı Nakit Transferi kapsamında yapılan eğitim desteği ödemelerinden yararlanmıştır. Bu sayının 798.273’ünü kız öğrenciler, 911.772’sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. 2003 yılından Mayıs 2007 tarihine kadar yapılan toplam ödeme miktarı ise 642.313.497 YTL’dir. Okulu bulunmayan nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki kız ve erkek çocuklar ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullarda bulunan öğrencilerin daha kaliteli eğitim-öğretim imkânına kavuşturulması, eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması amacıyla, “Taşımali İlköğretim Uygulaması” yürütülmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ile meslek örgütleri işbirliğine giderek, mesleki eğitimin geliştirilmesi çalışmalarında işbirliği yapılmasına ilişkin esas ve yükümlülükleri belirlemek amacıyla protokoller imzalamaktadır. Protokollerde, mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere burs verilmesi, burs alarak mezun olan öğrencilerin, imkânlar ölçüsünde protokoller dahilindeki işyerlerinde istihdamlarının sağlanması ve işletmelerde uygulamalı eğitim görmelerinin desteklenmesi konularına yer verilmiştir.

Kalkınma Planları

2001-2005 yıllarını kapsayan 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, kadınların toplumsal konumlarının güçlendirilmesi, etkinlik alanlarının genişletilmesi ve eşit fırsat ve imkanlardan yararlanmalarının sağlanması için eğitim seviyesinin yükseltileceği, kalkınma sürecine, iş hayatına ve karar alma mekanizmalarına daha fazla katılımları sağlanacak; Kadınların okur-yazarlığının artırılması amacıyla projeler geliştirileceği; kadınların eğitime etkin katılımının sağlanması, toplumun ön yargılardan arındırılması için örgün ve yaygın eğitim yanında yazılı ve görsel iletişim araçlarından yararlanılacağı yer almıştır.

2007-2013 yıllarını kapsayan ve uygulamasına başlanan 9. Kalkınma Planı'nda ve Orta Vadeli Plan'da eğitimle ilgili şu ifadeler yer almıştır.

Okul öncesi eğitimin alanında, öğretmen ve fiziki alt yapı ihtiyacının karşılanacağı, eğitim hizmetlerinin çeşitlendirileceği, toplumsal farkındalık düzeyinin yükseltileceği, erken çocuk ve ebeveyn eğitimlerinin artırılacağı ve " Plan Dönemi Hedef ve Tahminleri " bölümünde okulöncesi kademesinde okullaşma oranlarında önemli artışlar sağlanması hedeflendiği ifade edilmektedir. Yine Orta Vadeli Planda kişilerin fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal gelişimlerinde önemli bir payı olan okul öncesi eğitim yaygınlaştırılacağı dile getirilmiştir.

İlköğretimle ilgili olarak "İlköğretimde okul terklerinin azaltılması için başta kırsal kesime ve kız çocuklarına yönelik olmak üzere gerekli tedbirler alınacağı ve ortaöğretime geçiş oranlarının yükseltileceği" belirtilmiştir. Orta Vadeli Plan'da ise "İlköğretimin kalitesinin artırılması amacıyla yenilikçiliği, araştırmayı, takım çalışmasını, özgün ve girişimci düşünmeyi esas alan müfredat değişikliklerinin yapılacağı ve bu kapsamda eğitimciler ile yöneticilerin eğitimlerinin gerçekleştirileceği" ifade edilmiştir.

Ortaöğretimin; program türünü esas alan, yatay ve dikey geçişlere imkan veren, etkin bir rehberlik ve yönlendirme hizmetini içeren esnek bir yapıya kavuşturulacağı belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçileceği, yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim, program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürüleceği ve nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verileceği ifade edilmiştir. Ayrıca mesleki eğitim sisteminin, öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme ve sorun çözebilme, sorumluluk alabilme gibi işgücü piyasasının gerektirdiği temel becerilere sahip öğrenci yetiştireceği belirtilmiştir.

Yükseköğretim kademesi için, yükseköğretim kurumlarında finansman kaynaklarının geliştirileceği ve çeşitlendirileceği; öğrenci katkı paylarının, mali gücü olmayan başarılı öğrencilere burs ve kredi sağlanması şartıyla yükseköğreti-

min finansmanındaki payının artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacağı, yükseköğretime giriş sistemi; öğrencileri programlar hakkında yeterli düzeyde bilgilendiren, ilgi ve yeteneklerini ortaöğretim boyunca çok yönlü bir süreçle değerlendiren, okul başarısına dayalı ve müfredat programlarıyla daha uyumlu bir yapıya kavuşturulacağı ifade edilmiştir.

9. Kalkınma Planı'nda yaygın eğitimle ilgili olarak, değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirileceği, bu stratejinin, kişilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için, örgün ve yaygın eğitim imkânlarının artırılmasını, söz konusu eğitim türleri arasındaki yatay ve dikey ilişkinin güçlendirilmesini, çıraklık ve halk eğitiminin bunlara yönelik olarak yapılandırılmasını, özel sektör ve STK'ların bu alanda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaları kapsayacağı; işgücü piyasasına ilişkin bilgi sistemleri geliştirilmesi, eğitim ve işgücü piyasasının daha esnek bir yapıya kavuşturulması ve istihdamın ve işgücü verimliliğinin artırılması için, yaşam boyu eğitim stratejisi dikkate alınarak ekonominin talep ettiği alanlarda insan gücü yetiştirileceği belirtilmiştir.

Kalkınma Planı'nın eğitim kademeleri itibarıyla 2012/13 yılı hedefleri tabloda yer almaktadır.

Tablo 9 Eğitim Kademeleri İtibarıyla Hedefler

Okullaşma Oranları (%)		2005/2006 (1)	2012/2013
Okul Öncesi (2)		19,9	50,0
İlköğretim		95,6	100,0
Ortaöğretim		85,2	100,0
Yükseköğretim (3)	Toplam	38,4	48,0
	Örgün	24,8	33,0
Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı			
İlköğretim (4)		43,5	30,0
Genel ortaöğretim		37,9	30,0

Kaynak: TÜİK, MEB, DPT.

(1) Yükseköğretim verileri 2004-2005 dönemine aittir.

(2) 4-5 yaş grubu için hesaplanmıştır.

(3) Üniversiteler ve diğer yükseköğretim kurumları dahil, lisansüstü öğrencileri hariç tutulmuştur. 17-20 yaş grubu için hesaplanmıştır.

(4) Kentsel alanlar için hesaplanmıştır.

5. 60. HÜKÜMET PROGRAMI EYLEM PLANI

10 Ocak 2008'de yayınlanan 60. Hükümet Programı Eylem Planında hükümet programının uygulama takvimini sunmaktadır. Söz konusu eylem planının giriş bölümünde okullaşma oranını ilköğretimde yüzde 100'e, mesleki ve teknik eğitim dahil olmak üzere ortaöğretimde yüzde 90'a çıkarılmasının hedeflendiği ifade edilmiştir. "Sosyal Yapının Güçlendirilmesi" başlıklı bölümde şu faaliyetler öngörülmüştür:

- İlköğretimde okul terkleri azaltılacaktır.
- Her ilçede, ilçenin nüfusu da dikkate alınarak, en az bir kız ve erkek öğrenci ortaöğretim yurdunun bulunması sağlanacaktır.
- İlköğretim çağı nüfusunda olup da okula gitmeyen her 5 çocuktan 3'ü kızdır. Kız çocuklarının okullaştırılmasına özel önem verilmeye devam edilecek, Haydi Kızlar Okula Kampanyasına ve Şartlı Nakit Transferine devam edilecektir.
- Türkiye geneli için ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranı yüzde 86,5'tir. Bu oranın yüzde 70'in altında olduğu illere öncelik verilecektir.

Projeler ve Kampanyalar

Ülkemizde kız çocuklarının ve kadınların eğitimi alanında kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve medya organlarının öncülüğünde önemli faaliyetler gerçekleştirilmiş olup, halen çalışmalar devam etmektedir. Bu metinde yürütülen bütün proje vb. faaliyetlere yer verilmeyecek olup, ulaşılan insan sayısı, etkileri ve yenilikçi yaklaşım açısından önemli olan bazı uygulamalara değinilecektir.

2003 yılından bu yana yürütülen "Eğitime %100 Destek Projesi" ile devlet, özel sektör ve sivil toplum işbirliği ile okul binalarının, sınıf mevcutlarının, iç ve dış donanımımızın kalitesinde Avrupa Birliği'nin standartlarına ulaşmak ve eğitim sorunlarımızın çözümü için eğitimin her kademesinde (okul öncesi eğitimden yüksek öğrenime kadar) okul, bina ve eğitim materyalleri gibi fiziksel ihtiyaçları karşılamak hedeflenmektedir. Projenin başarısına katkı sağlamak amacıyla okul yaptıranlara uygulanan %5'lik vergi indirimi %100'e çıkarılmıştır.³⁶

Uluslararası kuruluşlar, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliği ile yürütülen "Haydi Kızlar Okula", "Baba Beni Okula Gönder" gibi kampanyalar ve "Temel Eğitime Destek Projesi" gibi projeler ile özellikle kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan ayrılan kız çocukları ve kadınlar için eğitim programlarının düzenlenmesi hedeflenmektedir. Bunun yanısıra 2008-2013 döneminde Milli Eğitim Bakanlığı ve Halk Bankası işbirliği ile "Ana Kız Okuldayız Kampanyası" da yürütülecektir.

İlköğretim çağına olup herhangi bir nedenle eğitim sistemi dışında kalan, okulu terk eden ya da devamsızlık yapan 6-14 yaş grubundaki tüm çocukların, özellikle kız çocuklarının % 100 okullulaşmasının sağlamayı amaçlayan "Haydi Kızlar Okula Kampanyası" 2003 yılında ilköğretimde okullulaşma oranının en düşük olduğu 10 ilde başlatılmıştır. 2005 yılında bitmesi planlanan Kampanya, başarısı nedeniyle uzatılmış ve 2006 yılı itibarıyla Türkiye geneline yaygınlaştırılmıştır.

36 Kadının Statüsü Danışma Kurulu (1-2)'de Alınan Kararlar Doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Hazırlanan Rapor, S. 21.

Tüm kampanya çalışmaları süresince Türkiye genelinde 273.447 kız çocuğunun okullulaşmadığı tespit edilmiş, illerde yapılan çalışmalar sonucunda bunların %81'i (222.800 kız çocuğu) okullulaştırılmıştır. Ancak proje kapsamında okula gitmediği tespit edilen 50.647 (%19'luk kısım) kız çocuğunun eğitim sistemine kazandırılma çabaları sürdürülmekte olup, ülkemizde okullulaşmamış çocuk kalmaması hedeflenmektedir.³⁷

2000 yılında özel sektör ve sivil toplum işbirliği ile başlatılan ve maddi yetersizliği nedeniyle öğrenimlerine devam edemeyen kız çocuklara eğitimde fırsat eşitliği sağlanması ve kız çocuklarının meslek sahibi, ufku açık "birey"ler haline gelmelerini amaçlayan "Kardelenler-Çağdaş Türkiye'nin Çağdaş Kızları" isimli Proje kapsamında 12.300 öğrenciye burs verilmiş, 7380 öğrenci liseden mezun olmuş, 950 öğrenci üniversiteyi kazanmış, 67 öğrenci ise üniversiteden mezun olmuştur. Proje başarısı nedeniyle 2015 yılına dek uzatılmıştır.

Ayrıca yetişkinlere yönelik program ve projelerde gerçekleştirilmiştir. Bunların başında "Anne-Baba-Çocuk Eğitimi Projesi" bulunmaktadır. Bu proje ile anne, baba ve çocukların eğitim ihtiyaçları tespit edilmekte ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenen eğitim programları ile toplumun bilinç düzeyinin geliştirilmesi ve statülerinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Proje kapsamında;

- Kadının Toplumdaki Yeri ve Önemi,
- Aile İçi İlişkiler, Aile Plânlaması,
- Verimli Ders Çalışma Yöntemleri,
- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi,
- Başarıyı Artırmak İçin Alınması Gereken Önlemler,
- Akraba Evlilikleri,
- Hamilelik, Beslenme, Kardeş İlişkileri,
- Töre/ Namus Cinayetleri, Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddet,
- Ergen Psikolojisi, Ergenlik Döneminde Gelişim,

ve benzeri konularda konferans, panel, kurs, ev ve köy ziyaretleri yoluyla ailelere ulaşılarak 2005-2006 öğretim yılında 227.320'si kadın, 98.332'si erkek olmak üzere toplam 325.652 kişiye eğitim verilerek proje kapsamında toplam 2.355.369 kişinin bu eğitimlerden yararlanması sağlanmıştır. Ayrıca bu proje kapsamında okullarda uygulanan programları tanıyan aile bireyleri, mesleki yeterliliklerini geliştirmek bilinci de edinmektedir.

Ayrıca "Aile Eğitimi Programları" kapsamında olan; Benim Ailem, 0-6 Yaş Aile Çocuk Eğitimi Programı ile 73 ilde, 599 eğitimci ile 69.060 aileye eğitim hizmeti götürülmüştür. 6 Yaş Anne - Çocuk Eğitimi Programı ile 1993-2007 yılları arasında toplam 74 ilde 526 öğretmen ile program uygulanarak, 223.807 anne -çocuk ikilisine ulaşılmıştır. Baba Destek Eğitim Programı ile de 32 ilde 529 öğretmen eğitilmiş ve 6388 babaya çocukları ile iletişim kurma ve onların gelişim alanlarını destekleme konularında eğitim verilmiştir. Bu programlar ile, Aile Yapısının Önemi, Çocuğun Gelişim Ev-

37 http://www.haydikizlarokula.org/uygulama_sonucclari.php.

releri, Anne-Baba-Çocuk İlişkisi, Çocukta Uyum ve Davranış Bozukluğunun Farkında Olma, Ders Çalışma Alışkanlığı Kazandırma, Vatandaş Olma Bilinci Kazandırma ve Madde Bağımlılığı Tehlikesinin Farkında Olma konularında ailelere bilinçlendirme eğitimi verilmektedir.

Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitim sistemini; Sosyo-ekonomik ihtiyaçlar ve yaşam boyu öğrenme ilkeleri doğrultusunda, ülke ekonomisinin ihtiyaç duyduğu yüksek nitelikli ve performanslı ara kademe teknik insan gücünü yetiştirebilen, teknoloji geliştirilmesine ve üretimine yatkın bir mesleki ve teknik eğitim sisteminin güçlendirilerek etkili bir şekilde uygulanmasını desteklemeyi amaçlayan Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) kapsamında MEB, TOBB, TİSK, Hak-İş, Türk-İş, TÜSİAD, MEKSA Vakfı, TESK gibi sosyal ortaklarla işbirliği yapmaktadır. Proje 30 ilde 145 pilot kurumda yürütülmektedir.

Eğitim kaynaklarının kadın ve erkeklerin geleneksel olmayan imajlarını yaydığı eğitici ve sosyalleştirici ortam oluşturmak için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından toplumsal cinsiyete büyük ölçüde önyargılı olan eğitim materyallerinin cinsiyetçi öğelerden ayıklanması için çalışma başlatılarak ders kitaplarından ayrımcılık içeren resim, ifade ve benzeri tüm öğelerin çıkarılması çalışmaları devam etmektedir.

Kızlar ve erkekler için benimsenen farklı sosyalleşme biçimleri her iki cinsin tercihlerini etkilemektedir. Bu durumu dikkate alan Milli Eğitim Bakanlığı, ders kitapları ve eğitim materyallerini; temel insan haklarına aykırılık taşıyıp taşımadığı; cinsiyet, ırk, dil, din, renk, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içerip içermediği yönüyle incelemekte, ders kitapları ve eğitim materyallerinde cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadına karşı ayrımcılığın engellenmesi amacıyla, ilgili kaynaklarda kadın-erkek ile kız ve erkek çocuklara ait bilgi, fotoğraf ve resimlerde sayısal ve niceliksel açıdan eşitlik sağlamaya çalışmakta, geleneksel olarak kadın için uygun görülen roller/işlerde (öğretmenlik, annelik hemşire, ev kadınlığı, vb) ya da önemsiz rollerde gösterilen kadınlar yerine, toplumda aktif olarak rol alan "başarılı kadın" vurgusuna yer verilmekte, erkeğin güçlü, başarılı, zeki, aktif ve bağımsız; kadının ise uysal, düzenli duygusal gibi özelliklerle tanımlanmasından kaçınılmaktadır. Ancak halen eğitim materyallerinde cinsiyetçi öğelerin varlığı söz konusudur.

Eylem Hedef ve Stratejileri

Hedef 1: 9.Kalkınma Planı Hedefleri Dahilinde Eğitimin Her Kademesinde Kız Çocuklarının Okullulaşma Oranları (kayıt, devam ve tamamlama) Arttırılacaktır.

STRATEJİLER	SORUMLU KURUM KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM – KURULUŞLARI
1.1. Eğitimin her kademesinde okullulaşmayan kız çocuklarının tespiti, okullulaşmalarının sağlanması için mevzuatın gözden geçirilmesi, işbirliği alanlarının belirlenmesi ve sorumlu kuruluşların kapasitelerinin güçlendirilmesi	MEB, İçişleri Bakanlığı	DPT, Maliye Bakanlığı, YÖK, TÜİK, Yerel Yönetimler, STK'lar
1.2. Kız çocuklarının okullulaşma oranını arttırmaya yönelik teşvik politikalarının yaygınlaştırılması	MEB	DPT,KSGM, İlgili Bakanlıklar, Diyanet İşleri Başkanlığı Üniversiteler (Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri ve Eğitim Fakülteleri), STK'lar
1.3. Kız çocuklarının okullulaşma oranının düşük olduğu yörelerde okullulaşma oranını arttırmaya yönelik mikro politikalar üretilmesi, politika uygulanmasına katkı sağlayan kaymakamlıklar, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi	MEB, İçişleri Bakanlığı	KSGM, DPT, GAP İdaresi Başkanlığı, Üniversiteler, Yerel Yönetimler, Diyanet İşleri Başkanlığı, STK'lar, İşçi-İşveren Sendika ve Konfederasyonları
1.4. Eğitimin her kademesinde kız çocuklarının okullulaşma oranlarının arttırılması için burs, kredi imkanlarının geliştirilmesi, ekonomik ve sosyal destek sağlanması	MEB, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü	Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, KSGM, Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Genel Müdürlüğü, GAP İdaresi Başkanlığı Üniversiteler, STK'lar, Özel Sektör
1.5. Kırsal alanda kız çocukları için rol-model olan kadın eğitimcilerin sayısının arttırılmasına yönelik teşvik edici çalışmalar yapılması	MEB	İçişleri Bakanlığı, KSGM, Üniversiteler, Yerel Yönetimler, Eğitim Sendikaları, STK'lar
1.6. Kız çocuklarının eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanmasının önünde duran engellerin bilimsel araştırmalarla tespit edilerek kız çocuklarına yönelik cinsiyet ayrımcılığına bağlı engellerin ortadan kaldırılması için gereken çalışmaların planlanması ve uygulanması	MEB, YÖK	KSGM, TÜİK
1.7. Temel eğitime çocuklarını göndermeyen aileler ile okulu terk etme riski taşıyan kız çocuklarının belirlenmesi, izlenmesi ve çözüm üretilmesi	İçişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı	KSGM, GAP İdaresi Başkanlığı
1.8. Kız çocuklarının okullulaşma oranlarını arttırmak için toplumsal bilincin geliştirilmesi	MEB, TRT	KSGM, Diyanet İşleri Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, SHÇEK, GAP İdaresi Başkanlığı, Medya Kuruluşları, İşçi-İşveren Sendika ve Konfederasyonları, STK'lar
1.9 Kız çocuklarının okullulaşmasının sağlanması ve terklerin önlenmesi için Milli Eğitim Bakanlığı e-okul veri tabanı ile MERNİS adrese kayıt sisteminin etkinliğinin arttırılması	MEB, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Gen. Müd.	İlgili Bakanlıklar, Diyanet İşleri Başkanlığı, Yerel Yönetimler, Üniversiteler, STK'lar

Hedef 2: Eğitimin her kademesinde fiziki ve teknik kapasite artırılabacaktır.

STRATEJİLER	SORUMLU KURUM KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM – KURULUŞLARI
2.1. Kız çocuklarının okullulaşmasının sağlanması ve terklerinin önlenmesi için eğitimin her kademesinde fiziki kapasitenin (okul binası, pansiyonlar, yurtlar) artırılması ve iyileştirilmesi	MEB, DPT, Maliye Bakanlığı, YÖK, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü	Özel Sektör, STK'lar
2.2. Eğitim kurumlarının bilişim teknolojileri ve sektördeki gelişmeler doğrultusunda donatılması	DPT, MEB	Maliye Bakanlığı

Hedef 3 : Yetişkinler arasında “Kadın Okuryazarlığı” artırılacaktır.

STRATEJİLER	SORUMLU KURUM KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM – KURULUŞLARI
3.1. Kadın okuryazarlığının artırılması için MEB yerel yönetimler ve STK'lar arasında mevcut işbirliğinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması	MEB, Yerel Yönetimler	KSGM, Üniversiteler, SHÇEK, GAP İdaresi Başkanlığı, STK'lar
3.2. Kadın Okuryazarlığı konusunda, şu ana kadar hedeflere ulaşamamasının nedenlerinin analizi yapılarak, alternatif eğitim modellerin geliştirilmesi ve uygulanması.	MEB	KSGM, Üniversiteler, SHÇEK, GAP İdaresi Başkanlığı, STK'lar
3.3. Bir okuma yazma kursunu bitirmiş kadınların işlevsel okuryazarlığının artırılması	MEB	GAP İdaresi Başkanlığı, Yerel Yönetimler, Eğitim Sendikaları, STK'lar
3.4. Okur yazar olmayan kadınların tespitinin yapılması ve veri tabanı oluşturulması	MEB, TÜİK, İçişleri Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı, Eğitim Sendikaları, Yerel Yönetimler
3.5. Aile rehberliği ve danışmanlığı eğitimlerinin standartlarının belirlenmesi	Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü	MEB, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, SHÇEK

Hedef 4 : Eğitimciler, eğitim programları ve materyalleri “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği”ne duyarlı hale getirecektir.

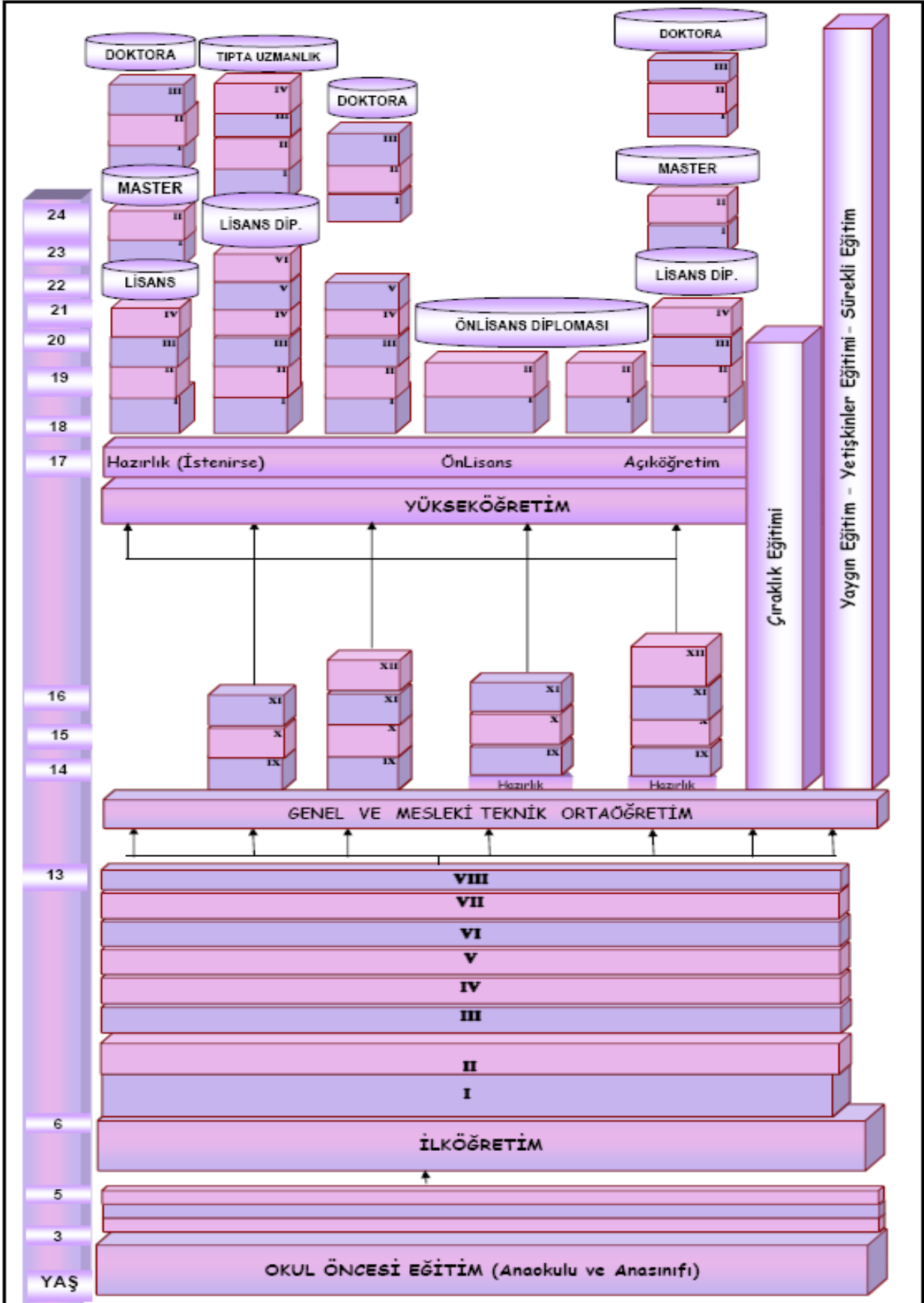
STRATEJİLER	SORUMLU KURUM KURULUŞLAR	İŞBİRLİĞİ KURUM – KURULUŞLARI
4.1. “Toplumsal cinsiyet eşitliği” konularına eğitim fakültelerinin lisans ve lisansüstü programlarında yer verilmesi	YÖK	KSGM, Üniversitelerin Kadın Araştırma Merkezleri
4.2. Eğitimcilerin hizmet içi eğitim programlarına “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” Duyarlılık Eğitiminin dahil edilmesi	MEB	KSGM, Üniversiteler, STK’lar
4.3. Yaygın eğitim kapsamındaki meslek ve beceri kurslarındaki eğitimcilerle “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” konusunda duyarlılık kazandırılması	MEB	KSGM, GAP İdaresi Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Üniversiteler, Yerel Yönetimler, STK’lar
4.4. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde merkez ve taşra teşkilatında yönetici konumundaki kadın eğitimci sayısının artırılmasına yönelik özendirici, teşvik edici çalışmalar yapılması	MEB	KSGM, Eğitim Sendikaları, STK’lar
4.5. Eğitim ve öğretim programları, yöntemleri, ders kitapları ve diğer tüm eğitim araç ve gereçlerinin içeriklerinin “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” duyarlılığı ile düzenlenmesi	MEB	KSGM, Üniversitelerin Kadın Araştırma Merkezleri, STK’lar
4.6. Eğitimin her kademesinde örgün ve yaygın eğitim kurumlarında uygulanan öğretim programlarına toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun alınması ve yaşam becerileri kapsamında verilmesi.	MEB	KSGM, SHÇEK, GAP İdaresi Başkanlığı, Üniversiteler, STK’lar

KAYNAKÇA

9. ALBAYRAK, BAKICI, Asuman, Kırsal Kesimde Yaşayan İnsanların Mesleki Eğitim İhtiyacı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara-2004.
10. AYDINER, Ayşe, Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Avrupa Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Yansıması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara-2006.
11. DİLLİ, Celalettin, Zorunlu Eğitim Çağında Bulunan Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenleri (Şırnak İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 2006.
12. DPT, 8.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001-2005, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan8.pdf>.
13. DPT, 9. Kalkınma Planı, 2007-2013, (<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf>).
14. DPT, Bin Yıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye-2005.
15. DPT. 60. Hükümet Programı Eylem Planı, Ocak, 2008, (<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/ep2008.pdf>).
16. FAZLIOĞLU, Aygül, DERSAN Nilüfer, Eğitimde Yeni Ufuklar II: "Eğitim Hakkı Ve Okula Gidemeyen Çocuklar" Sempozyum Tebliği GAP Bölgesinde Yoksul Çocukları Eğitime Kazandırma Yönünde Katılımcı Proje Uygulamaları, Ankara- Aralık, 2004.
17. Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, "Nüfus ve Sağlık Araştırması-2003".
18. KA-DER, Kadın Sorunlarına Çözüm Arayışı Kurultayı Raporları, Kadın ve Kız Çocuklarının Eğitimi ve Öğrenimi, (http://www.adrena.com.tr/kader/raporlar/egitim_raporu.doc).
19. KSSGM, Türkiye'de Kadının Durumu Dördüncü Dünya Kadınlar Konferansı Türkiye Ulusal Raporu, Ankara, 1994.
20. KSSGM, 1996 Ulusal Eylem Planı, Ankara, Ağustos, 1998.
21. KSSGM, .Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesine (CEDAW) Sunulan 4. ve 5. Birleştirilmiş Dönemsel Ülke Raporu,
22. KSSGM, Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi (Türkçe-İngilizce) Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, Ankara, Eylül, 2001.
23. KSSGM, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İhtiyari Protokol, Ankara, Kasım 2001.
24. Milli Eğitim Temel Kanunu.

25. MEB Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Turkish Educational System.
26. MEB, 2005-2006 Öğretim Yılı Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okullarla İlgili (01.10.2005 Tarihli) Bilgiler.
27. MEB Türkiye Eğitim İstatistikleri 2005-2006.
28. MEB, Türk Milli Eğitim Sisteminde Kademeler arası Geçişler, Yönlendirme ve Sınav Sistemi, On Yedinci Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dokümanı, Ön Komisyon Raporlar, Ankara 2006.
29. MEB Milli Eğitim İstatistikleri 2007-08 Örgün Eğitim, http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2007_2008.pdf.
30. MEB, Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından verilen bilgi, 2008.
31. MEB, "Kadın Statüsü Danışma Kurulu"nda alınan kararlar doğrultusunda hazırlanan rapor, 2007.
32. ÖSYM, 2006-2007 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri Kitabı, http://www.osym.gov.tr/dosyagoster.aspx?DIL=1&BELGEANAH=19176&DOSYASIM=1_Ogrenci_Say.pdf.
33. ÖSYM, Yükseköğretim İstatistikleri, 2005-2006.
34. TÜİK, Eğitim İstatistikleri.
35. TÜİK, Nüfus İstatistikleri ve Projeksiyonlar.
36. TÜİK, Bölgesel İstatistikler.
37. UNICEF, Eğitimin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi, Türkiye 2003, http://www.unicef.org/turkey/gr/_ge21.html.
38. YILDIRIM, Yunus, Türk Eğitim Sisteminin Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyumunu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ-2007.
39. Eğitim Reformu Girişimi "Önerilerimiz" Broşürü, İstanbul, 2007.
40. Eğitimde ve Toplumsal Katılımda Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi "Eğitimde Eşitlik, Kızlara Öncelik!" Broşürü, İstanbul, 2007.
41. Eğitimde ve Toplumsal Katılımda Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi Tanıtım Broşürü, İstanbul, 2007.
42. Eğitimde ve Toplumsal Katılımda Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi "Türkiye'de İlköğretim Okullarında Okulu Terk ve İzlenmesi ile Önlenmesine Yönelik Politikalar" Kitapçığı, İstanbul, 2007.

EK 1 Türk Milli Eğitim Sistemi

EK 2 Eğitim Kurumları Okul, Öğrenci Öğretmen ve Derslik Sayısı (2007/08).

Eğitim kurumlarının kademelere göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı

Number of schools, students, teachers and classrooms in education institutions by level of education
[2007/08 Öğretim yılı - The educational year 2007/08]

Eğitim kademesi (Level of education)	A. Toplam- Total			B. Erkek -Males			C. Kadın - Females		
	Okul/ kurum School	Öğrenci sayısı Number of students			⁽⁴⁾ Toplam Öğretmen Total of teachers	Öğretmen (Kadrolu) Teacher (Permanent)	Öğretmen (Sözleşmeli) Teacher (Contractual)	Derslik Classroom	
		A	B	C					
Genel toplam - General total	57 837	19 935 277	10 774 405	9 160 872	734 597	696 091	38 506	528 945	
Örgün eğitim toplamı Total of formal education	45 973	14 817 654	7 832 319	6 985 335	647 312	608 859	38 453	452 976	
Örgün Eğitim (Resmi) Formal education (Public)	42 186	13 784 080	7 258 607	6 525 473	604 405	565 952	38 453	417 569	
Örgün Eğitim (Özel) Formal education (Private)	3 785	386 797	209 726	177 071	42 907	42 907	-	35 407	
Örgün Eğitim (Açıköğretim) Formal education (Open education)	2	646 777	363 986	282 791	-	-	-	-	
Okul öncesi eğitim Pre-primary education	3 600	701 762	366 209	335 553	10 819	10 568	251	36 236	
Okul öncesi(resmi) Pre-primary education (public)	1 413	634 994	330 641	304 353	4 561	4 310	251	26 345	
Anaokulu - Kindergarten	916	100 687	52 933	47 754	3 337	3 086	251	4 476	
Anasınıfı -Nursery-Class 657 S.K. 191. Maddesine göre açılan kurumlar -Institutions opened in accordance with Law no. 657 article 191	⁽¹⁾ 18 222	513 407	266 853	246 554	⁽²⁾ 13 585	⁽²⁾ 13 585	-	20 507	
Okul öncesi (özel) Pre-primary education (private)	497	20 900	10 855	10 045	1 224	1 224	-	1 362	
Anaokulu -Kindergarten	2 187	66 768	35 568	31 200	6 258	6 258	-	9 891	
Anasınıfı -Nursery-Class	755	24 740	13 086	11 654	2 145	2 145	-	2 148	
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu -Social Services and Child Protection Institution	⁽¹⁾ 684	17 071	9 048	8 023	⁽²⁾ 1 497	⁽²⁾ 1 497	-	1 317	
İlköğretim - Primary education	34 093	10 870 570	5 676 872	5 193 698	445 452	409 318	36 134	315 887	
İlköğretim (resmi) -Primary education (public)	33 226	10 331 752	5 381 261	4 950 491	422 264	386 130	36 134	299 079	
İlköğretim (özel) - Primary education (private)	866	226 187	122 765	103 422	23 188	23 188	-	16 808	
Açık ilköğretim Open primary education	1	312 631	172 846	139 785	-	-	-	-	
Ortaöğretim - Secondary education	8 280	3 245 322	1 789 238	1 456 084	191 041	188 973	2 068	100 853	
Ortaöğretim (resmi) - Secondary education (public)	7 547	2 817 334	1 546 705	1 270 629	177 580	175 512	2 068	92 145	
Ortaöğretim (özel) - Secondary education (private)	732	93 842	51 393	42 449	13 461	13 461	-	8 708	
Açıköğretim lisesi Open education high school	1	334 146	191 140	143 006	-	-	-	-	
Genel ortaöğretim toplamı Total of general secondary education	3 830	1 980 452	1 044 607	935 845	106 270	105 404	866	60 880	
Genel ortaöğretim(resmi) General secondary education (public)	3 118	1 641 130	849 172	791 958	93 131	92 265	866	52 347	
Genel ortaöğretim (özel) General secondary education (private)	711	92 827	50 663	42 164	13 139	13 139	-	8 533	
Açıköğretim lisesi Open education high school	1	246 495	144 772	101 723	-	-	-	-	
Meslekî ve teknik ortaöğretim toplamı - Total of vocational and technical secondary education	4 450	1 264 870	744 631	520 239	84 771	83 569	1 202	39 973	
Meslekî ve teknik lise (resmi) Vocational and technical high school (public)	4 429	1 176 204	697 533	478 671	84 449	83 247	1 202	39 798	
Meslekî ve teknik lise(özel) Vocational and technical high school (private)	21	1 015	730	285	322	322	-	175	
Açıköğretim lisesi Open education high school	-	87 651	46 368	41 283	-	-	-	-	
Yaygın eğitim ⁽³⁾ - Non-formal education ⁽³⁾	11 864	5 117 623	2 942 086	2 175 537	87 285	87 232	53	75 969	
Resmî - (Public)	1 856	2 366 968	1 153 920	1 213 048	9 861	9 808	53	5 830	
Özel - (Private)	10 008	2 750 655	1 788 166	962 489	77 424	77 424	-	70 139	

⁽¹⁾ Okul öncesi eğitimde 18 222 resmî anasınıfı ile 684 özel anasınıfı okul sayısına dahil edilmemiştir.

18 222 public and 684 private nursery-classes are not included in the number of schools in pre-primary education.

⁽²⁾ 15 082 okul öncesi öğretmeni kadrolarının bulunduğu kurumların öğretmen sayılarında gösterilmiştir. Toplama dahil edilmemiştir

15 082 pre-primary teachers are included in the number of teachers of institutions of which they are permanent staff and

⁽³⁾ Yaygın Eğitim Kurumlarına ait öğrenci sayısı bilgileri 2006/07 öğretim yılı sonu itibarıyla verilmiştir.

The figure on the number of students in non-formal education institutions refer to the end of educational year 2006/07.

⁽⁴⁾ Toplam öğretmen, kadro ve sözleşmeli öğretmenleri kapsar.

Total of teachers includes permanent and contractual teaching staff.

EK 3 Eğitim Kademelerine Göre Okullulaşma Oranları 1997-2008.

1.2 Öğretim yılı ve eğitim (8 yıllık zorunlu eğitim) seviyesine göre okullaşma oranı

Schooling ratio by educational year and level of education (8-year compulsory education)

A. Toplam - Total		B. Erkek - Males			C. Kadın - Females			(%)		
Öğretim yılı Educational year	Okullaşma oranı Schooling ratio	İlköğretim ⁽¹⁾ Primary education			Ortaöğretim Secondary education			Yükseköğretim Higher education		
		A	B	C	A	B	C	A	B	C
1997/'98 ⁽²⁾	Brüt - Gross	89,51	96,26	82,43	52,79	60,20	44,97	19,52	22,92	15,95
	Net - Net	84,74	90,25	78,97	37,87	41,39	34,16	10,25	11,28	9,17
1998/'99 ⁽²⁾	Brüt - Gross	94,31	100,72	87,60	57,15	64,89	48,99	21,67	25,47	17,68
	Net - Net	89,26	94,48	83,79	38,87	42,34	35,22	10,76	11,81	9,67
1999/'00 ⁽²⁾	Brüt - Gross	97,52	103,31	91,47	58,84	67,10	50,15	21,05	24,55	17,42
	Net - Net	93,54	98,41	88,45	40,38	44,05	36,52	11,62	12,68	10,52
2000/'01 ⁽²⁾	Brüt - Gross	100,93	106,32	95,31	60,97	69,67	51,84	22,25	25,55	18,79
	Net - Net	95,28	99,58	90,79	43,95	48,49	39,18	12,27	13,12	11,38
2001/'02 ⁽²⁾	Brüt - Gross	99,45	104,19	94,51	67,89	76,94	58,38	23,37	26,59	19,99
	Net - Net	92,40	96,20	88,45	48,11	53,01	42,97	12,98	13,75	12,17
2002/'03 ⁽²⁾	Brüt - Gross	96,49	100,89	91,91	80,76	93,36	67,52	27,12	31,00	23,04
	Net - Net	90,98	94,49	87,34	50,57	55,72	45,16	14,65	15,73	13,53
2003/'04 ⁽²⁾	Brüt - Gross	96,30	100,31	92,14	80,97	90,80	70,67	28,15	32,23	23,88
	Net - Net	90,21	93,41	86,89	53,37	58,08	48,43	15,31	16,62	13,93
2004/'05 ⁽²⁾	Brüt - Gross	95,74	99,48	91,85	80,90	89,53	71,88	30,61	34,79	26,63
	Net - Net	89,66	92,58	86,63	54,87	59,05	50,51	16,60	18,03	15,10
2005/'06 ⁽²⁾	Brüt - Gross	95,59	98,83	92,24	85,18	95,07	74,88	34,46	38,78	29,94
	Net - Net	89,77	92,29	87,16	56,63	61,13	51,95	18,85	20,22	17,41
2006/'07 ⁽²⁾	Brüt - Gross	96,34	99,21	93,37	86,64	96,24	76,66	36,59	41,07	31,89
	Net - Net	90,13	92,25	87,93	56,51	60,71	52,16	20,14	21,56	18,66
2007/'08 ⁽³⁾	Brüt - Gross	104,54	106,41	102,57	87,55	94,04	80,70	-	-	-
	Net - Net	97,37	98,53	96,14	58,56	61,17	55,81	-	-	-

⁽¹⁾ 18.08.1997 tarih ve 4306 sayılı yasa ile 1997/'98 öğretim yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçilmiştir.

⁽²⁾ 1997 ve sonraki yılların okullaşma oranları 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre yapılan en son nüfus projeksiyonuna göre hesaplanmıştır.

⁽³⁾ 2007-2008 öğretim yılına ait okullaşma oranları Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2007 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre hesaplanmıştır.

⁽¹⁾ Compulsory education was expanded to 8 years with law No. 4306 dated 18.08.1997 as of 1997/'98 educational year.

⁽²⁾ Schooling ratios for the year 1997 and onwards were calculated according to the latest population projection based on the results of General Population Census 2000.

⁽³⁾ Schooling ratios for the 2007-2008 educational year were calculated according to the results of the Address-Based Population Register System 2007 Population Census.

EK 4 Eğitim Seviyesine Göre Cinsiyet Oranı (1997-2008).

Öğretim yılı ve eğitim (8 yıllık zorunlu eğitim) seviyesine göre cinsiyet oranı
Sex ratio by educational year and level of education (8-year compulsory education)

(%)			
Cinsiyet oranı - Sex ratio ⁽¹⁾			
Öğretim yılı Educational year	İlköğretim ⁽²⁾ Primary education	Ortaöğretim Secondary education	Yükseköğretim Higher education
1997/'98	85,63	74,70	69,58
1998/'99	86,97	75,50	69,44
1999/'00	88,54	74,74	70,96
2000/'01	89,64	74,41	73,56
2001/'02	90,71	75,87	75,17
2002/'03	91,10	72,32	74,33
2003/'04	91,86	77,83	74,09
2004/'05	92,33	80,29	74,66
2005/'06	93,33	78,76	77,20
2006/'07	94,11	79,65	77,65
2007/'08	96,36	85,81	-

⁽¹⁾ Cinsiyet oranı tanımı için açıklamalar bölümüne bakınız.

⁽¹⁾ See the explanations for the definition of sex ratio.

⁽²⁾ 18.08.1997 tarih ve 4306 sayılı yasa ile 1997/'98 öğretim yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçilmiştir.

⁽²⁾ Compulsory education was expanded to 8 years with law No. 4306 dated 18.08.1997 as of 1997/'98 educational year.

EK 5 Okul Öncesi Eğitim Seviyesi Detaylı Tablo (2007/08 Öğretim Yılı).**2.1 Okul öncesi eğitim kurumlarının kademelere göre okul, öğrenci, öğretmen, derslik ve usta öğretici sayısı**

Number of schools, students, teachers, classrooms and master trainers by level of education in pre-primary education institutions

[2007/'08 öğretim yılı - The educational year 2007/'08]

A. Toplam- Total B. Erkek -Males C. Kadın - Females

Eğitim kademesi (Level of education)	Okul/ kurum School	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen Teacher		Usta öğretici Master trainer	Derslik Classroom
		A	B	C	Kadrolu Permanent	Sozleşmeli Contractual		
Okul öncesi eğitim Pre-primary education	22 506	701 762	366 209	335 553	25 650	251	16 068	36 236
Anaokulları toplamı (resmî+özel) Total number of kindergartens (public+private)	1 671	125 427	66 019	59 408	5 231	251	2 125	6 624
Bağımsız ana okulu Independent kindergartens	916	100 687	52 933	47 754	3 086	251	1 837	4 476
Özel anaokulları toplamı Total number of private kindergartens	755	24 740	13 086	11 654	2 145	-	288	2 148
Türk Turkish	744	24 478	12 941	11 537	2 121	-	285	2 142
Azınlık Minority	9	203	114	89	20	-	3	6
Yabancı Foreign	1	59	31	28	3	-	-	-
Uluslararası International	1	-	-	-	1	-	-	-
Anasınıfları toplamı (resmî+özel) Total number of nursery classes (public+private)	20 835	576 335	300 190	276 145	20 419	-	13 943	29 612
Anasınıfları toplamı (resmî) Total number of nursery classes (public)	18 719	534 307	277 708	256 599	14 809	-	13 895	21 869
Anasınıfları Nursery classes	18 222	513 407	266 853	246 554	13 585	-	13 895	20 507
Yaz anaokulları ve anasınıfları Summer kindergartens and nursery classes	-	9 557	4 907	4 650	-	-	-	-
Mobil anaokulları Mobile kindergartens	-	1 353	676	677	-	-	-	-
657 Sayılı Kan.191.mad.göre açılan kurumlar - Institutions opened in accordance with Law no. 657, article 191	497	20 900	10 855	10 045	1 224	-	-	1 362
Özel okullar bünyesindeki anasınıfları Nursery classes within private schools	684	17 071	9 048	8 023	1 497	-	48	1 317
Türk Turkish	662	16 524	8 776	7 748	1 445	-	46	1 273
Azınlık Minority	11	311	155	156	27	-	2	32
Yabancı Foreign	2	24	12	12	4	-	-	4
Uluslararası International	9	212	105	107	21	-	-	8
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu - Institution of Social Services and Child Protection	1 432	24 957	13 434	11 523	4 113	-	-	6 426

EK 6 İlköğretim Seviyesi Detaylı Tablo (2007/08 Öğretim Yılı).**2.3 İlköğretim eğitim kurumlarının kademelere göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı**

Number of schools, students, teachers and classrooms in primary education institutions by level of education

[2007/'08 Öğretim yılı - The educational year 2007/'08]

A. Toplam- Total **B. Erkek -Males** **C. Kadın - Females**

Eğitim kademesi (Level of education)	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen Teacher		Derslik Classroom
		A	B	C	Kadrolu Permanent	Sözleşmeli Contractual	
İlköğretim Primary Education	34 093	10 870 570	5 676 872	5 193 698	409 318	36 134	315 887
Açık ilköğretim Open primary education	1	312 631	172 846	139 785	-	-	-
İlköğretim (Resmi) Primary education (public)	33 226	10 331 752	5 381 261	4 950 491	386 130	36 134	299 079
Özel ilköğretim okulları Private primary schools	866	226 187	122 765	103 422	23 188	-	16 808
İlköğretim Genel Müdürlüğü (resmi) General Directorate of Primary Education (public)	32 965	10 316 056	5 371 503	4 944 553	382 049	36 047	296 290
İlköğretim okulu Primary school	32 362	10 048 540	5 214 657	4 833 883	370 034	34 582	286 107
Yatılı ilköğretim bölge okulu Regional boarding primary school	603	267 516	156 846	110 670	12 015	1 465	10 183
Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Resmi) General Directorate of Special Education Guidance and Counselling Services (Public)	261	15 696	9 758	5 938	4 081	87	2 789
Eğitilebilir zihinsel engelliler ilköğretim okulu Primary School for the educable mentally impaired	50	2 889	1 885	1 004	864	10	548
Görme engelliler ilköğretim okulu Primary school for the visually-impaired	16	1 349	785	564	386	6	282
İşitme engelliler ilköğretim okulu Primary school for the hearing impaired	48	4 967	2 871	2 096	1 027	46	673
Ortopedik engelliler ilköğretim okulu Primary school for the orthopedic impaired	3	442	231	211	74	-	41
Ostetik Çocuklar (eğitim merkezi-ilköğretim) Autistic children (Training center - Primary education)	22	692	551	141	230	2	226
Öğretilebilir zihinsel engelliler (eğitim uygulama okulu -ilköğretim) Mentally impaired capable of learning (training imp.school-primary education)	121	5 328	3 406	1 922	1 488	23	1 009
Uyum güçlüğü olanlar ilköğretim okulu Primary school for children with adaptation problems	1	29	29	-	12	-	10
İlköğretim (özel) Primary education (private)	866	226 187	122 765	103 422	23 188	-	16 808
Özel Türk ilköğretim okulu Private Turkish primary school	656	218 470	118 470	100 000	21 482	-	14 385
Özel özel eğitim ilköğretim okulu Private special education primary school	168	4 138	2 508	1 630	1 201	-	2 062
Özel azınlık ilköğretim okulu Private minority primary school	30	2 340	1 131	1 209	335	-	247
Özel uluslararası ilköğretim okulu Private international primary school	10	1 204	638	566	164	-	108
Özel yabancı ilköğretim okulu Private foreign primary school	2	35	18	17	6	-	6

EK 7 Bölgelere göre ilköğretimde okullulaşma oranları (2003).

İlköğretimde Okullulaşma Oranı	Net Okullulaşma Oranı (%)			Brüt Okullulaşma Oranı (%)			Cinsiyet Oranı (%)
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
Yerleşim Yeri							
Kentsel	91.5	89.2	90.3	100.4	94.3	97.3	0.94
Kırsal	88.8	82.8	85.9	100.4	88.0	94.5	0.88
Bölge							
Batı	93.9	93.5	93.7	102.8	98.0	100.3	0.95
Güney	91.7	90.0	90.8	99.3	94.8	97.1	0.95
Orta Anadolu	91.2	90.7	91.0	99.8	96.6	98.1	0.97
Kuzey	93.3	90.4	91.9	101.5	96.6	99.1	0.95
Doğu	84.8	73.0	79.1	98.4	78.5	88.8	0.80
NUTS 1 Bölgeleri							
İstanbul	94.6	92.3	93.4	102.3	96.9	99.4	0.95
Batı Marmara	94.7	91.7	93.1	103.7	95.2	99.2	0.92
Ege	92.2	95.6	93.8	102.7	101.6	102.2	0.99
Doğu Marmara	95.1	88.9	92.0	105.3	94.0	99.6	0.89
Batı Anadolu	91.2	91.2	91.2	100.3	94.4	97.2	0.94
Akdeniz	91.7	90.0	90.8	99.3	94.8	97.1	0.95
Orta Anadolu	92.4	94.8	93.6	100.0	100.0	100.0	1.00
Batı Karadeniz	90.6	92.0	91.3	98.5	102.1	100.3	1.04
Doğu Karadeniz	92.0	88.2	90.2	98.2	91.6	95.0	0.93
Kuzeydoğu Anadolu	88.1	78.9	83.6	97.0	86.5	91.9	0.89
Ortadoğu Anadolu	81.6	73.3	77.6	101.4	79.1	90.6	0.78
Güneydoğu Anadolu	85.4	70.9	78.5	97.3	75.7	87.0	0.78
TOPLAM	90.6	87.0	88.8	100.4	92.2	96.3	0.92

Kaynak: Hacettepe Nüfus Etütleri "Nüfus ve Sağlık Araştırması-2003" verileri.

EK 8 Ortaöğretim Seviyesi Detaylı Tablo (2007/08 Öğretim Yılı).**2.7 Ortaöğretim eğitim kurumlarının kademelere göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı**

Number of schools, students, teachers and classrooms in secondary education institutions by level of education

[2007/'08 Öğretim yılı - The educational year 2007/'08]

Eğitim kademesi (Level of education)	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen Teacher		Derslik Class- room	
		A	B	C	Kadrolu Permanent	Sözleşmeli Contractual		
								A. Toplam - Total
Ortaöğretim - Secondary Education		8 280	3 245 322	1 789 238	1 456 084	188 973	2 068	100 853
Ortaöğretim (resmi) - Secondary education (public)		7 547	2 817 334	1 546 705	1 270 629	175 512	2 068	92 145
Ortaöğretim (özel) - Secondary education (Private)		732	93 842	51 393	42 449	13 461	-	8 708
Açıköğretim lisesi Open secondary education		1	334 146	191 140	143 006	-	-	-
Genel ortaöğretim toplamı Total of general secondary education		3 830	1 980 452	1 044 607	935 845	105 404	866	60 880
Genel ortaöğretim(resmi) General secondary education (public)		3 118	1 641 130	849 172	791 958	92 265	866	52 347
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü General Directorate of Secondary Education		2 939	1 588 235	821 322	766 913	88 012	866	49 685
Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü - General Directorate of Teacher Training		179	52 895	27 850	25 045	4 253	-	2 662
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü (Özel) General Directorate of Private Education Institutions (Private)		711	92 827	50 663	42 164	13 139	-	8 533
Açıköğretim lisesi Open secondary education		1	246 495	144 772	101 723	-	-	-
Mesleki ve teknik ortaöğretim toplamı Total of vocational and technical secondary education		4 450	1 264 870	744 631	520 239	83 569	1 202	39 973
Mesleki ve teknik lise (resmi) Vocational and technical high school (public)		4 429	1 176 204	697 533	478 671	83 247	1 202	39 798
Erkek Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü General Directorate of Technical Education for Boys		1 868	498 983	431 836	67 147	35 473	475	13 433
Kız Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü General Directorate of Technical Education for Girls		876	224 970	36 033	188 937	16 448	317	7 364
Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü General Directorate of Commercial and Tourism Education		859	273 719	154 940	118 779	16 220	289	9 100
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü General Directorate of Religious Education		456	129 274	60 356	68 918	9 137	90	7 197
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü General Directorate of Special Education and Guidance Services		81	4 133	2 957	1 176	532	8	219
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı Department of Health Affairs		275	42 760	9 924	32 836	4 667	23	2 152
Diğer Bakanlık ve Kur. Bağlı Meslek Lisesi Vocational High Schools (Dependent on the other Ministries or Institutions)		14	2 365	1 487	878	770	-	333
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü (Özel) General Directorate of Private Education Institutions (Private)		21	1 015	730	285	322	-	175
Açıköğretim lisesi Open secondary education		-	87 651	46 368	41 283	-	-	-

EK 9 Yükseköğretim Seviyesi Detaylı Tablo (2006/07 Öğretim Yılı).

	2006 - 2007						2006 - 2006					
	ÖĞRETİM YILI / ACADEMIC YEAR			YENİ KAYIT			TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETİM YILI MEZUNU		
	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E
TÜRKİYE TOPLAMI / TOTAL FOR TURKEY	636527	273989	362538	2453664	1044539	1409125	373375	166716	206659			
UNİVERSİTELER / UNIVERSITIES	623106	272626	350480	2419214	1040008	1379206	361188	165821	195367			
ONLİSANS / VOCATIONAL TRAINING SCHOOL	182536	83181	99355	521837	233355	288482	86994	41214	45780			
ÖNİSANS(AÖ HARIÇ) / VOC TNG SCH (NOT INCLUDING OPEN EDUCATION)	121216	49393	71823	305762	120357	185405	57603	27426	30078			
AÇIKÖĞRETİM / OPEN EDUCATION	61320	33788	27632	216076	112998	103077	29491	13789	15702			
LİSANS / UNDERGRADUATE	285623	126242	159381	1386072	604943	781129	169257	79211	90046			
LİSANS(AÖ HARIÇ) / UNDERGRADUATE (NOT INCLUDING OPEN EDUCATION)	155380	76825	79555	756736	339304	417432	121256	58084	63172			
AÇIKÖĞRETİM / OPEN EDUCATION	130243	50417	79826	629336	265639	363697	48001	21127	26874			
İKİNCİ ÖĞRETİM / SECOND EDUCATION	101562	40423	61239	357027	136311	220716	73187	30549	42638			
LİSANS / UNDERGRADUATE	32587	15453	17134	180581	75618	104963	31924	14065	17859			
ÖNİSANS / VOC TNG SCHOOL	69075	24970	44105	176446	60693	115753	41263	16484	24779			
LİSANSÜSTÜ / GRADUATE	50051	21294	28767	142394	60138	82256	30223	14203	16020			
YÜKSEK LİSANS / MASTERS	43051	18317	24734	108663	46308	62375	27642	13157	14485			
DOKTORA / DOCTORATE	7000	2977	4023	33711	13830	19881	2681	1046	1535			
TIPTA İHTİSAS / MEDICAL INTERNS	3234	1486	1748	11884	5261	6623	1527	644	883			
DİĞER EĞİTİM KURUMLARI / THE OTHER INSTITUTIONS	13421	1363	12058	34450	4631	29919	12187	896	11292			
ÖNİSANS / VOC TNG SCHOOL	9468	318	9150	19365	718	18647	9234	350	8884			
LİSANS / UNDERGRADUATE	1703	121	1582	7461	557	6904	1927	171	1756			
LİSANSÜSTÜ / GRADUATE	222	40	182	438	78	360	105	8	97			
YÜKSEK LİSANS / MASTERS	157	26	131	315	51	264	92	5	87			
DOKTORA / DOCTORATE	65	14	51	123	27	96	13	3	10			
TIPTA İHTİSAS / MEDICAL INTERNS	2028	884	1144	7186	3178	4008	921	366	555			

ANADOLU Ü. AÖ SAYILARINA, VETERİNER SAĞLIK ÖNİSANS PROGRAMINDA OKUYAN 20 (E : 20), JANDARMA MESLEKİ EĞİTİMİ ÖNİSANS PROGRAMINDA OKUYAN 7015 (E : 7015), POLİS MESLEKİ EĞİTİMİ ÖNİSANS PROGRAMINDA OKUYAN 38576 (K : 2098, E : 36477), KARA KUVVETLERİ MESLEKİ EĞİTİMİ ÖNİSANS PROGRAMINDA OKUYAN 4429 (E : 4429), DENİZ KUVVETLERİ MESLEKİ EĞİTİMİ ÖNİSANS PROGRAMINDA OKUYAN 1014 (E : 1014), HAVA KUVVETLERİ MESLEKİ EĞİTİMİ ÖNİSANS PROGRAMINDA OKUYAN 906 (K : 1, E : 805), İLKÖĞRETİM ÖĞRETİMLİĞİ PROGRAMI SOSYAL BİLGİLER BÖLÜMÜNDE OKUYAN 81 (K : 12, E : 69), İLKÖĞRETİM ÖĞRETİMLİĞİ PROGRAMI TÜRKÇE BÖLÜMÜNDE OKUYAN 82 (K : 25, E : 57), İLKÖĞRETİM ÖĞRETİMLİĞİ PROGRAMI MATEMATİK BÖLÜMÜNDE OKUYAN 8 (K:3,E:5), İLKÖĞRETİM ÖĞRETİMLİĞİ PROGRAMI FEN BİLGİSİ BÖLÜMÜNDE OKUYAN 3 (K:1,E:2) İLE ADALET MESLEKİ EĞİTİM ÖNİSANS PROGRAMINDA OKUYAN 8094 (K : 2477, E : 8817) ÖĞRENCİ DAHİL EDİLMİŞTİR.

20 STUDENTS (M:20) IN THE VETERINARY HEALTH PRE-LICENSE PROGRAMME, 38576 STUDENTS (F:2098, M:36477) IN THE POLICE VOCATIONAL TRAINING PRE-LICENSE PROGRAMME, 1429 STUDENTS (M:429) IN THE NAVAL FORCES VOCATIONAL TRAINING PRE-LICENSE PROGRAMME, 805 STUDENTS (F:1014, M:805) IN THE AIR FORCE VOCATIONAL TRAINING PRE-LICENSE PROGRAMME, 81 STUDENTS (F:12, M:69) IN THE ELEMENTARY SCHOOL TURKISH EDUCATION DEPARTMENT, 906 STUDENTS (F:3,M:5) IN THE ELEMENTARY SCHOOL MATHEMATICS EDUCATION DEPARTMENT, 3 STUDENTS (F:1,M:2) IN THE ANADOLU U. OPEN EDUCATION FIGURES.

T : TOPLAM / TOTAL K : KIZ / FEMALE E : ERKEK / MALE

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 Nüfus Verileri (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanına Göre).....	7
Tablo 2 Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi (İGE)-2005.....	8
Tablo 3 Cinsiyete Bağlı Gelişme Endeksi'nin (CGE) İnsani Gelişme Endeksi (İGE) ile Karşılaştırılması.....	8
Tablo 4 Okur-yazar olmayanların Şehir-Köy Nüfusuna Oranı (%).....	12
Tablo 5 Liselere göre öğrenci dağılımı (2007).....	17
Tablo 6 Mesleki ve Teknik Eğitim Okul/Kurumları Yıllara Göre Genel Öğrenci Sayıları.....	18
Tablo 7 Nüfus Cüzdanı Veriliş Nedenleri (Doğum) 2003-06.....	22
Tablo 8 Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı 2005/06.....	23
Tablo 9 Eğitim Kademeleri İtibariyle Hedefler.....	27

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1 Yetişkin Okur-Yazarlık Oranları (1997-2006).....	10
Grafik 2 "15-24"Yaş Grubunda Okur-yazarlık Oranları (1997-2006).....	11
Grafik 3 İlköğretimde Brüt Okullulaşma Oranları 1997-2008 (%).....	14
Grafik 4 İlköğretimde Net Okullulaşma Oranları 1997-2008 (%).....	14
Grafik 5 İlköğretim Kademesinde 2007-2008 Öğretim Yılı Net Okullulaşma Oranları.....	15
Grafik 6 Ortaöğretimde Brüt Okullulaşma Oranları 1997-2008 (%).....	16
Grafik 7 Ortaöğretimde Net Okullulaşma Oranları 1997-2008 (%).....	16
Grafik 8 Mesleki ve Teknik Eğitim Okul/Kurumları'nda Kız/Erkek Öğrencilerin Oranları (2007-2008).....	18
Grafik 9 Yükseköğretimde Brüt Okullulaşma Oranı 1997-2007 (%).....	19
Grafik 10 Yükseköğretimde Net Okullulaşma Oranı.....	20
Grafik 11 Yaygın Eğitim Kapsamında Halk Eğitim Merkezlerince Açılan Kursları Bitirenlerin Oranı -2005/06.....	21

